

**UUSI YKSITYISTIELAKI JA TIEKUNTIEN TOIMINTA
MHY YLÄ-KAINUUN ALUEELLA**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Evo, Metsätalous

Syksy, 2019

Heikki Keränen

Metsätalous
Evo

Tekijä	Heikki Keränen	Vuosi 2019
Työn nimi	Uusi yksityistielaki ja tiekuntien toiminta MHY Ylä-Kainuun alueella	
Työn ohjaaja	Pekka Vuori	

TIIVISTELMÄ

Uusi yksityislaki astui voimaan vuoden 2019 alussa. Yksityistienpitoon se lisäsi joustavuutta, joka antaa tiekunnille ja tieosakkaille vapaammat toimintatavat. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää tiekuntien tietoisuus uuden lain tuomista velvoitteista ja kuinka aktiivisesti ne toimivat sekä niiden tarvetta ulkopuolisille tiepalveluille. Lisäksi haluttiin tutkia Metsänhoitoyhdistys Ylä-Kainuun asiakastyytyväisyyttä.

Tutkimus tehtiin kirjekyselynä satunnaisille tiekunnille Hyrynsalmella ja Suomussalmella ja se suoritettiin syksyllä 2019. Kysely lähetettiin 182 tiekunnalle, joista 69 palautti kyselyn. Tulosten mukaan enemmistö on tietoinen uudesta laista, mutta tarvetta neuvonnalle on. Tie kuntien toimielimet ja tieosakkaat toimivat melko aktiivisesti, mutta tie kuntien toiminta ei ole säännöllistä. Tie kunnat olivat vähemmän aktiivisia, jos kunta hoiti teiden kunnossapidon. Ulkopuolisia palveluita tarvitaan eniten tie kunnan hallinnossa sekä kunnossapidossa.

Metsänhoitoyhdistyksen toimintaan oltiin varsin tyytyväisiä. Ainoastaan palveluiden hintaa pidettiin korkeana. Arvosanat eivät poikkea vuonna 2013 suoritetusta tutkimuksesta. Vastaajat pitivät parhaana tiedotuskanavana kirjettä ja henkilökohtaista yhteydenottoa.

Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Metsänhoitoyhdistys Ylä-Kainuu.

Avainsanat yksityistie, tiekunta, tieosakas, tieyksikkö, metsänhoitoyhdistys

Sivut 54 sivua, joista liitteitä 11 sivua

Forestry
Evo

Author	Heikki Keränen	Year 2019
Subject	A New Law of Private Roads and the Function of the Road Maintenance Associations in the Area of the Forest Management Association of Ylä-Kainuu	
Supervisor	Pekka Vuori	

ABSTRACT

A new law of private roads took effect in the beginning of 2019. The law increased flexibility for private roads which gives more practices to road maintenance associations and members. The aim of this thesis was to find out how aware the road maintenance associations are of this law and how actively they were working as well as if there was a demand for outside road services. In addition, customer satisfaction of the Forest Management Association of Ylä-Kainuu was researched.

This research was done as a questionnaire by post to random road maintenance associations in Hyrynsalmi and Suomussalmi in the autumn of 2019. The questionnaire was sent to 182 road maintenance associations of which 69 answered. According to the results the majority is aware of the new law but there is still demand for information. The organs of road maintenance associations and members are working quite actively but the operation of road maintenance associations is not regular. If the municipality was taking care of road maintenance, then road maintenance associations were less active. Outside services were needed mainly in the administration of road maintenance associations and road maintenance.

The activity of the Forest Management Association was considered satisfactory. Only the service prices were thought quite high. The grades do not differ from the results of 2013. The best way to get information was considered by letters or personal contacts.

The commissioner of this thesis was the Forest Management Association of Ylä-Kainuu.

Keywords private road, road maintenance association, road member, road unit, forest management association

Pages 54 pages including appendices 11 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TIETOPERUSTA.....	2
2.1	Uusi yksityistielaki ja muu lainsäädäntö	2
2.2	Tieoikeus ja tienkäyttö	3
2.3	Tienpito ja tienpitovelvollisuus	6
2.4	Yksitystien hallinto ja tiekunnan talous	7
2.4.1	Järjestäytynyt vai järjestäytymätön yksityistie.....	7
2.4.2	Tiekunnan kokous.....	8
2.4.3	Tiekunnan toimielin	9
2.4.4	Tiekunnan taloudenhoito	10
2.5	Maanmittauslaitos ja yksityistietoimitus	10
2.6	Yksitystie ja avustukset	13
2.6.1	Kunta ja valtio	13
2.6.2	Metsäteiden rahoitustuki	13
2.6.3	Liikenteen salliminen avustettavalla tiellä	14
2.6.4	Kunnan avustukset Hyrynsalmella ja Suomussalmella	15
2.7	Tienhoito	16
2.7.1	Kunnossapito	16
2.7.2	Parantaminen ja suunnittelu	18
2.7.3	Uuden tien rakentaminen	19
2.8	Metsänhoitoyhdistys.....	20
3	AINEISTO JA MENETELMÄT	21
3.1	Aineisto.....	21
3.2	Menetelmä	21
4	TULOKSET	23
4.1	Taustatiedot	23
4.2	Tiekunta.....	25
4.3	Kunnossapito.....	29
4.4	Perusparannus.....	31
4.5	Avustukset.....	33
4.6	Metsänhoitoyhdistys.....	33
5	TULOSTEN YHTEENVETO JA POHDINTA	35
5.1	Tulosten yhteenveto	35
5.2	Pohdinta	38
	LÄHTEET	40

Liitteet

Liite 1	Sanasto
Liite 2	Saatekirje
Liite 3	Kyselylomake
Liite 4	Tuloksia graafisesti

2 TIETOPERUSTA

2.1 Uusi yksityistielaki ja muu lainsäädäntö

Uusi yksityistielaki (YksTL 560/2018) astui voimaan vuoden 2019 alussa. Se korvaa vuodelta 1962 olleen yksityisistä teistä annetun lain (358/1962), johon oli tehty lukuisia muutoksia. Uusi laki on varsin selkeä ja se käsittää 97 pykälää. Laki antaa yksityisteille monia mahdollisuuksia, mutta myös velvollisuuksia. Tiekunnille on lisätty joustavuutta vapaammille toimintatavoille. Suurin muutos liittyy yksityisteiden avustuksiin, joiden ehtona on, että tiellä on tiekunta. Lisäksi niiden tiedot on oltava ajan tasalla yksityistierekisterissä (Maanmittauslaitos) sekä kansallisessa tie- ja katutietojärjestelmässä (Digiroad). Lisäksi kuntien tielautakunnat lakkaavat vuoden 2019 lopussa, johon asti ne käsittelevät ainoastaan ennen uuden lain alkua esille tulleita asioita. Valitukset käsitellään tästä lähtien käräjäoikeudessa. Yksityistielain rinnalla yksityistieasetus (1069/2018) antaa tarkennettuja yksityistielain säännöksiä.

Yksityisteiksi kutsutaan teitä, joita ylläpitävät yksityiset kiinteistöjen omistajat sekä muut tieosakkaat (kuva 1). Ne voivat olla vain yhden kiinteistön alueella tai maantietyyppisiä teitä, joilla kulkee vilkas liikenne. Yksityisteitä on myös taajama-alueilla. Yksityistiet jaetaan kolmeen kategoriaan: toimitustiet, sopimustiet ja omat tiet. Yksityistielaki koskee pääosin toimitusteitä ja sopimusteitä vain soveltavin osin. Omat tiet eivät kuulut yksityistielain piiriin. (Hämäläinen, 2019, s. 8)

Kuva 1. Kylmäpuron yksityistie Hyrynsalmella.

Toimitustiet on perustettu virallisessa toimituksessa kuten yksityistielain mukaisessa tietöimituksessa. Vanhan jakolain mukaan syntyneet rasitetiet tai lakkautetut maantiet on muutettu maantietöimituksessa yksityisiksi teiksi. ”Tieoikeudella tarkoitetaan pysyvää ja viranomaisen vahvistamaa ja

rekisteröimää käyttöoikeutta toisen kiinteistön kautta kulkevaan tiehen” (YksTL § 3). Toimitusteitä saavat periaatteessa käyttää ainoastaan tieosakkaat, mutta käytännössä ne ovat kuitenkin yleisessä käytössä, kuten useat läpikulkutiet. Tieosakkaat vastaavat toimitustien kunnossapidosta ja hoidosta. Toimitustien asioita hoitamaan voidaan perustaa tiekunta. (Hämäläinen, 2019, s. 9)

Sopimustie syntyy, kun tienkäyttöoikeus myönnetään henkilölle, kiinteistölle tai yritykselle joko suullisella tai kirjallisella sopimuksella. Tällainen sopimus on sitova vain sopimuksen tehneen ja heidän perillisensä kohdalla. Suositeltavaa onkin, että sopimus tehdään kirjallisesti. Sopimusteitä voivat olla esimerkiksi tie venevalkamaan tai metsäautotie. Sopimustie voidaan lakkauttaa myös sopimalla. Tienkäyttöoikeus voidaan edelleen muuttaa pysyväksi oikeudeksi yksityistietoimituksessa. (Hämäläinen, 2019, s. 9)

Yksityistielaki koskee sopimusteitä ainoastaan sen lakkauttamisessa. Kun kiinteistö vaihtaa omistajaa eikä uusi omistaja hyväksy sopimusta, on tieoikeuden lakkauttaminen tehtävä yksityistietoimituksessa. Jos tienkäyttöoikeuden käyttämisestä aiheutuu kiinteistölle huomattavaa tai tarpeetonta haittaa, voivat sopimuksen solmijat tai heidän perillisensä hakea oikeuden lakkauttamista. Kaikki erimielisyydet teitä koskevissa asioissa ratkaistaan käräjäoikeudessa. (Hämäläinen, 2019, s. 9)

Omilla teillä tarkoitetaan teitä, jotka kulkevat vain yhden kiinteistön alueella. Tällaisia teitä ovat isommilta teiltä pihaan johtavat tiet, tilustiet, viljelystiet tai metsätiet. Kiinteistönomistaja on ne rakentanut tai ne ovat kulkemisen avulla syntyneitä. Näillä varsinaisilla yksityisteillä liikkuminen on sallittu vain kiinteistön omistajalle tai haltijalle sekä hänen luvallansa tai luvallisella asialla liikkuvalla henkilölle. Yksityistielaki ei koske ollenkaan omia teitä. Omalle tielle voi pysyvän tieoikeuden perustaa toisen kiinteistön hyväksi yksityistietoimituksessa. (Hämäläinen, 2019, ss. 9–10)

2.2 Tieoikeus ja tienkäyttö

Yksityistielaisissa (YksTL § 3) ”tieoikeudella tarkoitetaan oikeutta käyttää toisen kiinteistön aluetta pysyvästi kulkuyhteyttä varten”. Lain mukaan kiinteistön hyväksi ”tieoikeus on myönnettävä uuden tien rakentamista varten tai ennestään olevaan tiehen, jos se on edellytys kiinteistön tarkoituksenmukaista käyttöä varten”. Se ”ei myöskään saa aiheuttaa huomattavaa haittaa” millekään kiinteistölle tai muulle rekisteriyksikölle eikä olemassa olevan tien tieosakkaalle. Lisäksi ”tieoikeuden perustaminen on tehtävä tarkoituksenmukaisesti niin, että sen perustaminen tapahtuu mahdollisimman edullisesti, eikä se tai sen käyttäminen saa aiheuttaa ympäristölle tarpeetonta haittaa tai kenellekään suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä”. (YksTL § 4)

Tieoikeus kohdistuu koko kiinteistöön eikä vain osaan siitä. Kiinteistöä vastaavia yksiköitä ovat määräala, yhteismetsä ja kaivos sekä pysyvä rakennus

tai laitos, jos se sijaitsee toisen maalla. ”Vuokra-alueen, jolla ei ole pysyviä rakennuksia tai laitoksia, haltijalle voidaan myöntää väliaikainen kulkuoikeus” (YksTL § 32).

Ainoastaan Maanmittauslaitoksen yksityistietoimituksessa voidaan perustaa alkuperäinen eli perustieoikeus. Asemakaava-alueella suurimmissa kunnissa tai kaupungeissa yksityistietoimituksen voi tehdä kunnan kiinteistöinsinööri. Kun yksityistien tieoikeudet on tällä tapaa perustettu, niin tiekunta voi omilla päätöksillään myöntää uusia tieoikeuksia. (Hämäläinen, 2019, s. 16)

Samoin tiekunta voi ”lakkauttaa yksittäisen tieoikeuden tai oikeuden, joka on perustettu puutavaran varastoimista varten (varastoalue), autopaikkaa varten (autopaikka-alue) ja venevalkamaa varten (venevalkama-alue) tarpeellisen alueen. Edellytyksenä on, että tie tai sen osa tai oikeus ei ole tarpeellinen tai yleinen tarve sitä vaatii”. Samoin ”oikeus voidaan lakkauttaa tieosakkaan vaatimuksesta, jos oikeutta ei enää tarvita tai oikeuden käytössä on tapahtunut olennainen muutos”. (YksTL § 12)

Ennestään oleva tie on toimitustie, joka on perustettu yksityistietoimituksessa tai vastaavassa ja siinä perustieoikeus on myönnetty yhdelle tai useammalle kiinteistölle. Tie voi olla vielä rakentamatonkin. Eli kaikkia kartalle merkittyjä tai maastossa kulkevia teitä ei voida pitää yksityistielain mukaan ennestään olevina teinä. Jos kiinteistöllä ei ole ennestään tieoikeutta, on sen sitä haettava. Tieoikeus on pysyvä oikeus kohdistuen itse kiinteistöön. Se siirtyy automaattisesti kiinteistökaupan mukana seuraavalle omistajalle.

Kun yksityistien varrella olevasta kiinteistöstä, jolla on tiehen tieoikeus, lohkotaan määräala, syntyy tälle väliaikainen tieoikeus. Pysyvä tieoikeus myönnetään kiinteistönmuodostamislain mukaisessa lohkomisessa, erillisessä yksityistietoimituksessa tai tiekunnan päätöksellä. Lohkomistoimitus käynnistyy, kun määräalalle haetaan lainhuutoa. ”Määräalakaupoista on tieosakkaan ilmoitettava” yksityistielain § 35 mukaan tiekunnalle ja yksinkertaisimmillaan sen seuraavassa kokouksessa uudelle omistajalle tai haltijalle myönnetään tieoikeus sekä määrätään tieyksiköt ja tiemaksu.

Lohkomistoimitus määrittelee tietyn levyisen pääsyn rasiitteena tielle. Tieoikeus koskee koko yksityistien käyttämistä. Tieosakas voi itse määritellä, mistä kohtaa hänen kulkunsa tielle tapahtuu. Tällä on merkitystä, kun hänelle määritellään tieyksiköitä. Jos tien rakentamisesta tai parantamisesta on aikaa enintään 15 vuotta, voi tiekunta periä uudelta tieosakkaalta korvausta aiheutuneista kuluista. (Hämäläinen, 2019, s. 17)

Tiekunnalla on oikeus myöntää tieoikeus myös määräaikaisena tai rajoitettuna. Syynä voi olla kiinteistölle myöhemmin valmistuva muu tieyhteys. Rajoitus voi koskea tiettyjä kuljetuksia tai tiettyä vuodenaikaa esimerkiksi puutavaran kuljetus vain talvella. (Hämäläinen, 2019, ss. 16–17)

Tieoikeus voidaan myöntää myös muun kuin kiinteistön hyväksi. Ennen­ tään olevalle tielle voidaan myöntää tieoikeus elinkeinon tai muun toimin­ nan harjoittamista varten. Tien on oltava sopiva tähän liikenteeseen eikä siitä saa aiheutua huomattavaa haittaa muille kiinteistöille, rekisteriyksi­ köille tai tieosakkaille. Se ”ei myöskään saa loukata yleistä etua”, sanoo yksityistielaki § 6. Tämä tieoikeus on voimassa niin pitkään, kuin tie­ oikeutta tätä toimintaa varten harjoitetaan. Tällaiselle tieosakkaalle mää­ rätään tieyksiköt ja tiemaksut ja hän osallistuu tien kunnossapitoon kuten tavallisellekin tieosakkaalle.

Jos yksityistietä käytetään yleiseen liikenteeseen, tieoikeus voidaan perus­ taa valtion tai kunnan hyväksi. Se edellyttää, että tie on yleisessä käytössä, kuten yksityistie, jota käytetään kevyeen liikenteeseen maanteiden välissä tai kunnan hallinnoimaan uimarantaan kuljetaan yksityistien kautta. Tämä tieoikeus voidaan perustaa vain yksityistietoimituksessa järjestäytyneelle tielle.

Tiealueeksi kutsutaan aluetta, johon tieoikeus kohdistuu. Sen on oltava riittävän leveä, jotta kaikki tien rakenteet ja laitteet, kuten ajorata, pien­ nar, luiska, oja, kohtaamis- ja kääntymispaikka, tiemerkki ym. mahtuvat tiealueelle. Riittävä tiealueen leveys määrätään yksityistietoimituksessa, kun uudelle tai olemassa olevan tien siirtämiselle annetaan tieoikeus. Jos tiealueen paikkaa tai leveyttä halutaan muuttaa, edellytetään tavallisesti yksityistietoimitusta. Se voidaan toteuttaa myös maanomistajan suostu­ muksella (yleensä kirjallinen) tai hiljaisella suostumuksella, jos maanomis­ taja ei asiaan puutu. Maanomistajalle voidaan joutua maksamaan korvauk­ sia tästä. (Hämäläinen, 2019, s. 18)

Liikenneturvallisuuden vuoksi tiealueen lisäksi yksityistietoimituksessa voi­ daan perustaa näkemä- ja suoja-alueita. Näkemäalue on erityisen tärkeä liittymissä ja rautatien tasoristeyksissä. Suoja-alue voidaan perustaa mm. jyrkkään kaarteeseen. Tällaisilta alueilta on lupa tieoikeuden nojalla pois­ taa näkemää haittaava kasvillisuus ja puusto. Lisäksi tieoikeus oikeuttaa antamaan luvan sähkö- ja tietoliikennejohtojen sijoittamiselle ja luvan voi myöntää toimitsijamies tai hoitokunta. (Hämäläinen, 2019, s. 19)

Kun ”tienkäytössä on tapahtunut olennainen muutos, voidaan tieoikeudet tai tie siirtää, jos se poistaa tai vähentää tienkäytössä syntyntä haittaa tai hyödyttää tieosakkaan tienkäyttöä tai parantaa liikenneturvallisuutta” (YksTL § 10). Uusi tielinja linjataan sen kiinteistön alueelle, jonka omistaja toimitusta haluaa. Kustannukset jaetaan siitä saatavan hyödyn mukaan kiinteistön omistajalle ja muille tieosakkaille. Tämä siirto voidaan tehdä maanomistajan kanssa tehtävällä sopimuksella, mutta kiinteistörekisteriin se kirjataan vasta yksityistietoimituksessa. (Hämäläinen, 2019, s. 20)

Tiekunnan päätöksellä myönnetty tieoikeus voidaan lakkauttaa tiekunnan päätöksellä. Muussa toimituksessa myönnetty oikeus voidaan lakkauttaa ainoastaan yksityistietoimituksessa. Osakkaalla on yksityistielain § 12

mukaan ”oikeus pyytää oikeuden ja tienpitovelvollisuuden lakkauttamista, jos hänellä on uusi tieyhteys eikä vanhaa tieoikeutta enää käytetä”. (Hämäläinen, 2019, s. 20)

2.3 Tienpito ja tienpitovelvollisuus

Uutta ”tieoikeutta ja tielinjaa suunniteltaessa on otettava huomioon, ettei siitä ja sen käyttämisestä aiheudu kenellekään tai ympäristölle tarpeetonta haittaa tai häiriötä tai muuta yleisen edun loukkausta. Myös liikenneturvallisuus sekä luonnonsuojelu-, metsä-, muinaismuisto-, vesi- ja ympäristönsuojelulaki on otettava huomioon”. (YksTL § 19) Tie on rakennettava niin, ettei siitä aiheudu kohtuuttomia kustannuksia. Kaikki tarvittavat luvat on oltava kunnossa, ennen kuin rakentamisen voi aloittaa.

Tienpidolla tarkoitetaan tien rakentamista ja kunnossapitoa. Uuden tien rakentaminen ja nykyisen tien siirtäminen, levittäminen tai muu parantaminen on tien rakentamista. Kunnossapito taas käsittää kaikkia niitä korjaus- ja hoitotoimenpiteitä, jotka säilyttävät tien sen tarkoitusta vastavassa kunnossa. (Greis, Perälä, Perälä & Teppo, 2015, ss. 11–12)

Laki ei määrittää tien kunnossapitotasoa vaan sen päättävät tieosakkaat. Tie on kuitenkin oltava tieosakkaiden liikenteen edellyttämässä kunnossa. Yhdellekään tieosakkaalle ei tienpidosta saa kohdistua kohtuuttomia kustannuksia. Jos joku vaatii korkeampaa tienhoidon tasoa, on hänen se itse maksettava. (Hämäläinen, 2019, s. 24)

Tieosakkaan tienkäyttö ei saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa. Erilaiset tienkäyttötarpeet otetaan huomioon määrättäessä tieyksiköiden mukaista tienkäyttömaksua. Olosuhteiden muuttuessa on tieyksiköt päivitettävä. Jos ”tieyksikkölaskelma on ollut muuttumattomana viisi vuotta, on tieosakkaalla oikeus vaatia sen tarkistusta” (YksTL § 36). Tieosakkaan tienkäyttöä ei voi rajoittaa pysyvästi, mutta myös tieosakkaan on noudatettava mahdollisia kelirikko- tai painorajoituksia. (Hämäläinen, 2019, s. 24)

Lähtökohtaisesti yksityistien käyttö on sallittu vain tieosakkaille. He myös vastaavat sen kunnossapidosta ja liikenneturvallisuudesta. Yksitystien käyttö on sallittu myös luvalliselle henkilö- ja tavaraliikenteelle, joka suuntautuu tieosakkaiden kiinteistöille. Satunnainen yksityistienkäyttö ei vaadi lupaa. Yksitystielain § 28 mukaan ”muut kuin tieosakkaat tarvitsevat luvan tien käyttöön”. Tällaisen luvan voi tilapäisesti myöntää hoitokunta tai toimitsijamies, mutta pysyvän luvan myöntää tiekunnan kokous. Säännöllisestä tienkäytöstä seuraa myös käyttömaksu. Jokamiehenoikeus antaa luvan kulkea yksityistiellä jalkaisin, polkupyörällä tai ratsain. Lisäksi viranomaisliikenne ja postilain mukainen yleispalveluliikenne ovat sallittuja. (Hämäläinen, 2019, s. 25)

Yksitystielaki § 29 antaa tiekunnalle ”mahdollisuuden kieltää tai rajoittaa tienkäyttö muilta kuin tieosakkailta”, kuten moottori- tai

hevosajoneuvoilla. Tienkäytön merkiksi on asetettava liikennemerkki tai muu laite, kuten puomi, jonka pystyttämiseen tarvitaan kunnan suostumus. Kunnan tai valtion avustusta saavilla yksityisteillä ei lähtökohtaisesti tienkäyttöä voida kieltää tai rajoittaa ilman pätevää syytä. Myös jokamiehenoikeuden perusteella tapahtuva tienkäyttö, kuten ratsastus, voidaan kunnan luvalla kieltää, jos se aiheuttaa erityistä haittaa tai lisää huomattavasti kunnossapitokustannuksia tai vaarantaa liikenneturvallisuutta vilkkaalla tieosuudella. (Hämäläinen, 2019, s. 27)

Tienpitovelvollisuus koskee kaikkia tieosakkaita eli tieoikeuden saaneita kiinteistön omistajia ja niihin verrattavia kiinteistön haltijoita sekä elinkeinonharjoittajia ja muita tahoja, joille se on myönnetty. Tienpitovelvolliset ovat myös vastuuvollisia. Heidän on noudatettava lakia ja määräyksiä sekä vastattava taloudesta ja tien kunnossapidosta ja sen turvallisuudesta. Samalla velvollisuus antaa oikeuden päättää asioista, jotka tietä koskevat. Tieosakkaiden liikennettä vastaavan hyödyn perusteella määrätään tieyksiköt ja niiden perusteella tienpitovelvollisuus jaetaan. Tieyksiköiden mukaan maksetaan tiemaksuja. Muiden kuin tieosakkaiden osalta peritään tienkäytöstä tienpitoon käytettävää käyttömaksua. Käyttömaksun maksaminen ei aiheuta vastuuvollisuutta eikä myöskään oikeuta päätöksentekoon. (Hämäläinen, 2019, s. 30)

2.4 Yksityistien hallinto ja tiekunnan talous

2.4.1 Järjestäytynyt vai järjestäytymätön yksityistie

Jos yksityistien tienpitoa varten ei ole perustettu tiekuntaa, silloin puhutaan järjestäytymättömästä tiestä. Tienpitoa koskevat päätökset on tehtävä yksimielisesti. Yksityistielain § 69 perusteella ”päätökset sitovat ainoastaan niitä, jotka sitoumuksen tai sopimuksen ovat kirjallisesti hyväksyneet”. Sama koskee tieyksiköitä ja tiemaksua. Jos osakas kieltäytyy maksamasta tiemaksua, asian voi viedä yksityistietoimituksen ratkaistavaksi. Myös osakkaan tekemän tienhoitotoimenpiteen, joka hyödyttää muitakin osakkeita, kustannuksiin osallistuminen voidaan ratkaista yksityistietoimituksessa. Vaatimus on tehtävä kolmen vuoden kuluessa. Järjestäytymätön tie ei ole oikeushenkilö kuten tiekunta, joten tieosakkaat vastaavat ja voivat ajaa kannetta yhdessä. Edelleen yksityistielaki § 50 vaatii myös ”järjestäytymättömän tien osakkaita ilmoittamaan ajan tasalla olevat tien tai sillan painorajoitukset sekä tienkäytön kiellot ja rajoitukset tie- ja katuverkon tietojärjestelmään”. (Hämäläinen, 2019, s. 56)

Uuden tien tieoikeudet perustetaan yksityistietoimituksessa. Samassa toimituksessa voidaan tielle perustaa tiekunta. Se katsotaan tarpeelliseksi, jos tieosakkaita on useampia ja se katsotaan tienhoidon järjestämiseksi tarpeelliseksi. Tiekunta voidaan perustaa myös vain osalle tietä, jos esimerkiksi tien haarat ovat kunnoltaan eritasoisia. Yksityistietoimitusta voi

hakea yksi tai useampi tieosakas, joka katsoo tiekunnan perustamisen tarpeelliseksi.

Tieoikeuksien ollessa kunnossa voivat tieosakkaat järjestää perustamiskokouksen, jossa tiekunta perustetaan ilman yksityistietoimitusta. Tähän kokoukseen on kaikki osakkaat kutsuttava. Perustamiskokouksen päätökset on tehtävä yksimielisesti. Suositeltavaa on, että tieyksiköt, maksuunpanoluettelo ja tiemaksut hyväksytään ja vahvistetaan samassa kokouksessa. Virallisesti tiekunta syntyy, kun sen yhteystiedot on kirjattu Maanmittauslaitoksen kiinteistöjärjestelmään. (Hämäläinen, 2019, s. 57)

2.4.2 Tiekunnan kokous

Tiekunnan kokouksessa päätetään yksityistien tienpitoon ja muihin tiekuntaan liittyvistä asioista. Tieunnan kokous tulee järjestää vuosittain tai tiekunnan päätöksellä kuitenkin vähintään joka neljäs vuosi. Sen lisäksi voidaan ”järjestää ylimääräisiä kokouksia esimerkiksi tienparantamista suunniteltaessa tai kun vähintään neljännes tieosakkaista sitä vaatii” (YksTL § 60).

Tiekunnan kokouksen kutsuu koolle hoitokunnan puheenjohtaja tai toimitusijamies, jollei tiekunnan säännöissä ole toisin päätetty. Kokouskutsu on toimitettava ”kirjallisesti kaikille tieosakkaille viimeistään 14 päivää tai aikaisintaan kaksi kuukautta ennen kokousta”. Määräaikaa kokouskutsutapaan voidaan tiekunnan säännöissä muuttaa. Kokouskutsuun suositellaan liitettäväksi kokouksen asialista, maksuunpanoluettelo sekä talousarvioehdotus. Jos kokouksessa on tarkoitus käsitellä tiekunnan sääntöjä, myös säännöt on liitettävä mukaan. Ylimääräiseen kokoukseen kutsuttaessa kaikki siellä päätettävät asiat on kutsussa esitettävä. Tieosakkailla on ”oikeus vähintään kaksi viikkoa ennen kokousta tutustua kaikkiin edellisen vuoden aikana tehtyihin tiekunnan toimielimen pöytäkirjoihin”. (YksTL § 61)

Kokouspaikaksi tulee valita kaikille tieosakkaille tasapuolinen pitopaikka tai se voi olla sähköinen kokousympäristö tai molemmat. Kokous on päätösvaltainen ilman vähimmäisosanottajamäärää. Tieosakas voi valtuuttaa toisen henkilön osallistumaan kokoukseen. Läsnäolo- ja puheoikeus on saman kiinteistön sekä omistajalla että haltijalla, mutta äänioikeus vain tieyksikkölaskelmaan ja maksuunpanoluetteloon merkityllä. Tieunnan kokous ei ole julkinen tilaisuus, joten läsnäolo-oikeus koskee vain tieosakkaita tai käyttömaksun maksavia tienkäyttäjiä. (Hämäläinen, 2019, ss. 72–73)

Tiekunnan kokouksessa asioista päätetään enemmistöperiaatteella ja jokainen tieosakas äänestää tieyksiköiden mukaisella äänimäärällä. Yhdenkään ”tieosakkaan äänimäärä ei kuitenkaan saa ylittää 30 % kokouksen yhteisestä äänimäärästä” (YksTL § 59). Enemmistöpäätöksestä on olemassa kaksi poikkeusta: kun ”pätetään säännöistä, jotka poikkeavat yksityistie-laista” (YksTL § 51) tai ”valtuutettaessa ulkopuolinen toimija tai yhteisö

hoitamaan yksityistien hallintoa ja tienpitoa” (YksTL § 68). Näissä tapauksissa on päätös tehtävä yksimielisesti.

Tiekunnan kokouksessa on pidettävä pöytäkirjaa, johon riittää kirjattavaksi kokouksessa tehdyt päätökset. Jos kokouksessa on äänestetty, on pöytäkirjaan liitettävä äänestysluettelo tai äänestystulos. Viimeistään 14 päivää kokouksesta on pöytäkirjan liitteineen oltava tieosakkaiden nähtävissä. Pöytäkirjassa on oltava puheenjohtajan ja vähintään kahden pöytäkirjan-tarkastajan allekirjoitus.

Kokouksessa tehdystä päätöksestä voi valittaa suoraan käräjäoikeuteen kolmen kuukauden kuluessa tai tieosakas voi tehdä tiekunnalle kirjallisen oikaisuvaatimuksen 30 päivän kuluessa, jos päätöstä ei ole tehty laillisessa järjestyksessä tai se on tiekunnan sääntöjen vastainen tai loukkaa asianosaisen oikeutta. Silloin toimielimen on kutsuttava koolle ylimääräinen tiekunnan kokous. Jos päätöstä ei siellä käsitellä tai oikaista, voi hän samoin perustein nostaa moitekanteen käräjäoikeudessa tiekuntaa vastaan 30 päivän kuluessa tiekunnan päätöksestä. (Hämäläinen, 2019, ss. 75–78)

2.4.3 Tiekuunnan toimielin

Tiekuntaa perustettaessa sen asioita hoitamaan valitaan toimitsijamies tai 3–5 jäseninen hoitokunta tai ulkopuolinen tieisännöitsijä. Toimielin valitaan enintään neljäksi vuodeksi. Tiekuunnan kokous päättää toimielimelle maksettavista palkkioista. Toimielimen tehtäviin kuuluvat mm:

- tien kunnossapidosta huolehtiminen
- tienkäytön rajoituksista ja kielloista päättäminen
- tilapäisten tienkäyttöoikeuksien myöntäminen
- tienkäytön seuranta ja tieyksiköinnin muutosehdotusten teko
- tiekuunnan talous- ja tiliasioiden hoitaminen
- tiekuunnan kokouksen asioiden valmistaminen ja sen päätösten toimeenpano
- tiekuunnan edustus oikeudessa ja viranomaisissa
- ilmoitusten teko yksityistierekisteriin, Digiroadiin ja viranomaisille.

Toimielimen ”tehtävien hoitaminen vaatii huolellisuutta” (YksTL § 55). Tiekuunnan kokous voi erottaa toimielimen ennen toimikauden loppua, ellei se nauti tiekuunnan luottamusta. (Hämäläinen, 2019, s. 89)

Hoitokunta kokoontuu tarvittaessa puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan kutsusta. Kokous on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja puolet jäsenistä tai varajäsenistä ovat paikalla. Äänestys tapahtuu enemmistöpäätöksellä ja äänten ollessa tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni. Kokouksessa pidetään pöytäkirjaa, johon kirjataan päätökset esim. käyttömaksut, tienkäyttöluvat ja rajoitukset. Myös toimitsijamies pitää päätöksistään pöytäkirjaa. (Hämäläinen, 2019, ss. 90–91)

2.4.4 Tiekunnan taloudenhoito

Tiekunnan raha-asioita hoitaa sen toimitielin, jolla on tilinkäyttöoikeus. Toimitielin tekee ehdotuksen talousarvioksi tiekunnan kokoukseen. Sitä varten suunnitellaan ensin tienhoitotyöt, jonka perusteella lasketaan tieyksiköiden perusteella kerättävät tiemaksut. Toimitielin valmistaa kokousta varten myös maksuunpanoluettelon, josta tieosakkaiden tiemaksut ja käyttömaksut eriteltyinä löytyy. ”Maksuunpanoluettelo sisältää yksityistielain § 41 mukaan myös tiedon tieosakkaiden kiinteistöstä tai tieoikeudesta ja tieyksiköiden määrästä”. Tiemaksujen ajankohta päätetään tiekunnan kokouksessa. (Hämäläinen, 2019, ss. 81–82)

Tiekunnan tuloista ja menoista toimitielin pitää kirjanpitoa. Tilityksen voivat tarkistaa kaksi tilityksen tarkastajiksi valittua henkilöä tai se voidaan tarkistaa itse kokouksessa, jonka jälkeen toimitielimelle myönnetään vastuuvapaus. Jos tiekunnan kokous katsoo, että toimitielin ei ole huolehtinut tarpeeksi hyvin tiekunnan asioista, toimitielin voidaan velvoittaa maksamaan vahingonkorvausta. (Hämäläinen, 2019, ss. 84–85)

Toimitielin huolehtii tie- ja käyttömaksujen maksuunpanosta ja perinnästä. Jos tieosakas ei ole tyytyväinen tai kiistää maksun suuruuden, hän voi tehdä oikaisuvaatimuksen tai moitekanteen. ”Maksut voidaan siitä huolimatta panna maksuun” (YksTL § 91). ”Jos maksuvelvollinen ei maksa laskuaan, voidaan ne tiekunnan kokouksen päätöksen jälkeen siirtää ulosottoon ilman oikeuden päätöstä” (YksTL § 42).

Yksityislain § 66 mukaan ”tiekuntien tulot ja menot ovat verovapaita”, paitsi jos tuloja saadaan esimerkiksi urakoinnista muille tiekunnille. Toimitielimelle maksettavista palkkioista ja palkkioista pidetään ennakonpidätys ja sotumaksut. Tiekunnan osakkaiden tekemä talkootyö on samoin verotonta. (Hämäläinen, 2019, ss. 87–88)

2.5 Maanmittauslaitos ja yksityistietoimitus

Maanmittauslaitoksen tehtäviin kuuluvat erilaiset maanmittaustoimitukset, kuten lohkomiset ja tilusjärjestelyt sekä kartta-aineistojen tuottaminen ja niiden käytön edistäminen. Maanmittauslaitos pitää huolta maanomistuksesta ja luototusjärjestelmästä, ylläpitää kiinteistöjen ja osakehuoneistojen tietoja rekistereissään sekä huolehtii omistusoikeuksien rekisteröinnistä ja kiinnityksistä. Lisäksi se tekee paikkatiedon tutkimusta ja soveltamista. Maanmittauslaitos toimii 36 paikkakunnalla. (Maanmittauslaitos, n.d.a)

Yksityistiet ovat yksityisten kiinteistönomistajien ja muiden tieosakkaiden ylläpitämiä teitä. Maanmittauslaitos ylläpitää yksityistierekisteriä. Sinne merkitään yksityistiet, joiden asioiden hoitamista varten on perustettu tiekunta. Rekisteri sisältää tiekunnan nimen, tien tunnuksen, mahdollisen yhteyshenkilön tiedot sekä tien varrella sijaitsevat kiinteistöt. Yksityistiet on

merkitty rekisteriin käyttöoikeusyksiköinä ja ne voidaan näyttää kiinteistörekisterikartalla. Toimitsijan tai hoitokunnan tulisi ilmoittaa tiekunnan yhteistiedot rekisteriin. Ajantasaiset yhteistiedot ovat tarpeellisia monille toimijoille kuten kunnalle, metsäkeskuksille ja kuljetusyrittäjille sekä Maanmittauslaitokselle. Tiekunnan päätöksistä tulee ilmoittaa kiinteistötietojärjestelmään, jonka jälkeen ne vasta tulevat virallisesti voimaan. Tällaisia päätöksiä ovat tiekunnan sääntöjen vahvistaminen tai kumoaminen sekä tiekunnan perustaminen, yhdistäminen, liittäminen, jakaminen tai lakkauttaminen. (Maanmittauslaitos, n.d.b)

Tieoikeus on kiinteistön pysyvä oikeus sallia kulku toisen kiinteistön alueella. Yksityistietoimituksissa noudatetaan tavallisesti maanomistajien sopimuksia, mutta oikeus voi syntyä myös ilman sopimuksia tai rasitetun kiinteistön omistajan suostumusta, jos tietyt edellytykset täyttyvät. Yksityistielaki määrittää tieoikeuden perustamista ja käsittelyä. Maanmittaustoimitus on ainoa, jonka perusteella pysyvä tieoikeus syntyy yksityistielle. Tieoikeus ei katoa, vaikka omistaja vaihtuu. Yksityistietoimituksessa voidaan käsitellä aiemmin perustettua tieoikeutta tai ratkoa tienkäyttöön liittyviä epäselvyyksiä. Toimituksessa päätettäviä asioita ovat mm.

- tieoikeuksien perustaminen, siirtäminen ja lakkauttaminen
- tien rakennus- ja kunnossapitokustannusten jako
- korvaukset
- käyttöoikeuksien perustaminen esim. puutavaran varastointia varten
- tiekunnan perustaminen
- tienkäytön epäselvyyksien ratkaiseminen.

Yksityistietoimitusta voi hakea tieosakas, kiinteistön omistaja tai tiekunta. Tiekunnan hakemus edellyttää, että on olemassa tiekunnan kokouksen päätös asiasta. Toimituksesta peritään toimitusmaksu, joka jaetaan osapuolien saaman hyödyn mukaan. (Maanmittauslaitos, n.d.c)

Yksityistielain § 35 mukaan yksityistien ”tienpitovelvollisuus jakaantuu tieosakkaiden kesken siitä saatavan hyödyn mukaan” ja hyöty määritellään, miten paljon tietä käytetään. Tieosakastyyppejä ovat asuinkiinteistöt, lomakiinteistöt, maa- ja metsätilat sekä elinkeinonharjoittajat ja muut erityiskäyttäjät. Tien käyttö perustuu painolukuihin ja käytettyyn matkaan. Painoluvuilla kuvataan eri liikennelajien mukaisesti yhdessä vuodessa tapahtuvan liikenteen kokonaispainoa ja ne ovat suosituksia. Tieosakkaan tieyksikkömäärä on painoluku kertaa käytetty yhdensuuntainen kulkumatka. (Maanmittauslaitos, 2019, s. 10)

Tieosakkaan tiemaksu muodostuu, kun osakkaalle määrätty tieyksiköt ja tiekunnan päättämä yhden tieyksikön hinta kerrotaan keskenään tai kun tiekunnan talousarviossa laskettu maksu jaetaan kullekin osakkaalle määrättyillä heidän tieyksiköidensä suhteessa. Jos tiellä on rakentamisen ja kunnossapidon osalta eri tasoisia osia, niin jokaiselle osalle voidaan laskea eri tieyksikkölaskelma. Näitä osia ovat esimerkiksi tienosat, joilla on

ainoastaan maa- ja metsätalousliikennettä, kun taas muualla on ympäri-
vuotista asutusta. (Maanmittauslaitos, 2019, s. 10)

Tiemaksuun voi tiekunnan päätöksellä kuulua myös perusmaksu, jolla ka-
tetaan tiekunnan hallintokuluja. Perusmaksu on kaikille samansuuruinen.
YksTL § 42 mukaan ”tiemaksu peritään maksuunpanoluettelon mukai-
sesti”. Jos tieosakas kieltäytyy maksamasta tiemaksua, se voidaan maksu-
muistutuksen jälkeen siirtää perintään. Kaikki ”maksut, korot ja perintäku-
lut ovat sen jälkeen suoraan ulosottokelpoisia” (YksTL § 42).

Uuden tien rakentamisesta ja tien siirtämisestä sekä näiden kustannusten
jakamisesta päätetään aina yksityistietoimituksessa. Kun rakentamisyksi-
köitä määrätään, siihen käytetään tieosakkaan pysyvää keskimääräistä
käyttöä. Laskelma tehdään pidemmälle aikavälille kuin kunnossapitoyksi-
köille, joten yksikötkin voivat olla erilaiset. Tasapuoliseen yksiköintiin voi-
daan käyttää erilaisia kertoimia. Rakentamisen jälkeen tieoikeuden saanut
uusi kiinteistö voidaan velvoittaa osallistumaan tien rakennuskustannuk-
siin, jos siitä on kulunut enintään 15 vuotta. Myös tienkäyttäjät, jotka mak-
savat käyttömaksua, voidaan velvoittaa osallistumaan rakennuskustan-
nuksiin. (Maanmittauslaitos, 2019, s. 12)

Määritettäessä uuden metsätien rakennuskustannusten tieyksiköitä, voi-
daan ottaa huomioon sivuetäisyyden korjauskerroin, jos metsäkiinteistö
sijaitsee kohtisuoraan tietä vastaan. Sivuetäisyys on juontomatkan pituus,
joka alkaa metsätien reunasta päättyen metsän painopisteeseen. Korjaus-
kerrointa voidaan käyttää myös silloin, kun metsään on rakennettu pisto-
haara ja tien vaikutusalue on laajentunut. (Maanmittauslaitos, 2019, s. 47)

Tieosakkaan tien käyttö on perusteena, kun määritetään kunnossapidon
tieyksiköitä. Tienkäyttö eli tonnakilometrit ovat tieosakkaan keskimääräi-
sen vuosittaisen liikenteen kokonaispainon (tonnia) ja käytetyn matkan (ki-
lometri) tulo. Metsäliikenne lasketaan metsälohkoittain, jotka voivat sijaita
yhellä tai useammalla kiinteistöllä tai vain sen osalla. Metsämaan paino-
luku määräytyy keskikasvun ja hakkuukertymän mukaisesti (esimerkiksi
Kainuussa 7 t/ha). Kitu- tai joutomaan painolukuna käytetään joko 0–1 t/ha
tai se jätetään kokonaan pois. Sen liikenne kattaa koko metsän elinkaaren
metsänuudistamisesta päätehakkuuseen. Kulkumatka päättyy metsän pai-
nopisteeseen. (Maanmittauslaitos, 2019, s. 14; ss. 30–31)

Tiemaksun lisäksi voidaan tieosakkaalle määrätä myös käyttömaksu, jos
hänen tienkäyttönsä väliaikaisesti lisääntyy huomattavasti ja aiheuttaa li-
säkunnossapidon tarvetta. Se voidaan määrätä takautuvasti kolmelta edel-
liseltä vuodelta. ”Metsätie on tarkoitettu pääasiassa metsätalouden kulje-
tuksiin” yksityistielain § 3 mukaan. Tieyksiköistä yli puolet täytyy aiheutua
pelkästä metsätalouden liikenteestä, jos halutaan siirtyä käyttämään täl-
laisilla tieosuuksilla pelkkää käyttömaksua. Päätös voidaan tehdä yksityis-
tietoimituksessa tietä rakennettaessa tai perustetun tiekunnan kokouk-
sessa määräenemmistön päätöksellä. Metsätiellä olevan muun liikenteen

kuin metsäliikenteen kuljetusten käyttäjille voidaan käyttömaksu määrätä vuotuisen kulkemisen mukaan. Käyttömaksut pannaan maksuun heti esimerkiksi metsäkuljetusten päätyttyä. (Hämäläinen, 2019, s. 45)

2.6 Yksityistie ja avustukset

Tieosakkailla on päävastuu yksityistien tienpidosta. He vastaavat siitä saadun hyödyn mukaisesti. Tieyksiköinti määrittää jokaiselle oman maksu-osuuden. Satunnaiset tienkäyttäjät maksavat käyttömaksua. Koska monet yksityistiet toimivat hyödyttään suurempaa käyttäjäryhmää, osallistuvat kunnat ja valtio tämän liikenteen avustamiseen joko rahallisesti tai hoitamalla teitä. Metsäteiden rahoitukseen on saatavilla Metsäkeskuksen myöntämää Kemera-tukea. ELY-keskuksen myöntämää valtionavustusta sekä Metsäkeskuksen myöntämää Kemera-tukea on vuodelle 2019 runsaasti jäljellä. Vuodelle 2020 tukea on jaossa jopa enemmän (Taura, 2019).

2.6.1 Kunta ja valtio

Yksityistielain 84 § mukaan ”kunnalla on oikeus päättää tienpitoon annettavista avustuksista ja niiden kriteereistä sekä tien tekemisestä tai sen ottamisesta kunnan hoidettavaksi”. Yksityistien on oltava järjestäytynyt eli sille on perustettu tiekunta, jonka ajantasaiset yhteystiedot on merkitty yksityistierekisteriin (Maanmittauslaitos) ja tienkäytön rajoitus- ja kieltotiedot merkitty tie- ja katuverkon tietojärjestelmään Digiroadiin (Väylävirasto, 2019.b).

Yksityistielle on mahdollista saada valtion avustusta perusparannukseen tai erityiskohteen kuten lossin ylläpitoon tai kunnostukseen. Avustus on harkinnanvarainen ja edellyttää, että tie on valtionavustuskelpoinen eli tielle on perustettu tiekunta ja yhteys- ja tietiedot on ilmoitettu yksityistierekisteriin ja tie- ja katuverkon tietojärjestelmään. Avustuksen myöntää alueellinen ELY-keskus. Ensisijaisia avustuskohhteita ovat

- sillat ja suuret tierummut
- liikenneturvallisuudelle tärkeät kohteet
- suurten ja yllättävien luonnonolosuhteiden aiheuttavat kohteet
- tien kuivatuksen ja kantavuuden parantaminen
- tulva- ja routavauriot.

Avustuksen suuruus on tavallisesti 50 % hyväksytyistä ja tukiehdot täyttävistä arvonlisäverollisista kuluista. (ELY-keskus, 2019)

2.6.2 Metsäteiden rahoitustuki

Kestävän metsätalouden määrääikainen rahoituslain (KemeraL 34/2015) perusteella voidaan ”Kemera-tukea myöntää metsätien rakentamiseen tai perusparantamiseen”. Tuen myöntää Suomen metsäkeskus yhteishankkeena toteutettaville teille, jotka soveltuvat metsätalouden

ympärivuotiseen kuljetukseen pois lukien kelirikkoajat. Asetus kestävän metsätalouden rahoituksesta 594/2015 määrää, että ”tien ja siihen liittyvien käänstö- ja ohituspaikkojen sekä varastoalueiden mitoituksessa ja toimivuudessa on noudatettava hyvän käytännön mukaisia metsätienormeja”. Uusien teiden metsätalouden kuljetusten osuus on oltava vähintään puolet ja tiehankkeen pituus vähintään 500 metriä sekä päällysrakenteen leveys vähintään 4 metriä. Perusparannettavilla teillä metsäkuljetusten osuus on oltava 30 % ja kunnostetun tien päällysrakenne vähintään 3,6 metriä leveä (kuva 2). Vaatimuksena on lisäksi, ”ettei tielle myönnetä yksityistielain mukaista muuta valtionavustusta (YksTL § 83) ja tielle on perustettu tiekunta”. Avustuksen suuruus on Kainuussa perusparannuksen osalta 60 % ja uuden tien rakentamisen osalta 50 % kokonaiskustannuksista (sisältää suunnittelu-, työ- ja tarvikekustannukset sekä hankkeeseen liittyvät lupa- ja toimitusmaksut). Avustus myönnetään suoraan maanomistajille (ei tiekunnalle). Liikenteen rajoittaminen tai tien sulkeminen ei ole sallittu 10 vuoteen avustuksen maksusta. (Suomen Metsäkeskus, n.d.)

Kuva 2. Vuonna 2006 perusparannettu Hannuksen yksityistie Hyrynsalmella.

2.6.3 Liikenteen salliminen avustettavalla tiellä

Jos yksityistie ”saa avustusta kunnalta tai valtiolta, ei tienkäyttöä muilta kuin tieosakkailta voi lähtökohtaisesti kieltää” (YksTL § 85). Liikenne on sallittava sinä vuonna, kun avustusta maksetaan. Jos tielle on saatu rakennus- tai perusparannukseen avustusta, on liikenne sallittava 10 vuotta viimeisen avustuserän saamisesta. Ainoastaan, jos ulkopuolinen liikenne aiheuttaa huomattavaa haittaa osakaskiinteistölle tai liikenneturvallisuudelle, kunta voi myöntää luvan liikenteen kieltämiseen. (Hämäläinen, 2019, s. 110)

2.6.4 Kunnan avustukset Hyrynsalmella ja Suomussalmella

Rakennusmestari Jouni Romppainen (haastattelu 05.12.2019) kertoo, että Hyrynsalmi suorittaa yksityisteiden kunnossapitoa noin 200 kilometrin verran. Kunta on jaettu neljään alueurakkaan: itä- ja länsipuolen yksityistiet sekä kaavatiet Kirkonkylässä ja Ukkohallassa. Sopimukset tehdään 2 + 2 vuoden periaatteella. Seuraava kilpailutus on keväällä 2020. Vaatimuksena kunnossapidolle on virallisesti kolme vakituista asuntoa ja kilometrin pituinen tie. Tästä vaatimuksesta on kuitenkin tingitty siten, että yksi vakituinen asunto riittää. Tähän on syynä yrittäjien vähäisyys sekä halu turvata kunta-laisten mahdollisuudet asua myös haja-asutusalueella. Tämän mallin mukaisesti jatketaan toistaiseksi.

Hyrynsalmella kunta avustaa myös kiinteistöjen pääsyeitä, joilla on vähintään yksi ympärivuotisesti asuttu kiinteistö. Tien omavastuupituus on 300 metriä. Talvikunnossapitoavustus on omavastuun ylittävältä osalta 300 €/kilometri (enintään 500 €). Vähimmäiskorvaus on 30 €, jolloin tien pituuden tulee olla vähintään 400 metriä. Kesäkunnossapitoa avustetaan 40 % toteutuneista kustannuksista. Jos avustettavalla tiellä on useampi vakituisesti asuttu kiinteistö, maksetaan avustus tiekunnalle tai tien hoidosta vastaavalle henkilölle. (Hyrynsalmen kunta, 2017)

Suomussalmen kunta on panostanut yksityisteiden rakentamiseen ja kunnossapitoon huomattavasti (590 000 € vuonna 2018). Kymmenen vuotta voimassa ollut avustuspäätös on uuden lain myötä päivitetty ja se on hyväksytty kunnanvaltuuston kokouksessa 10.12.2019 (Suomussalmi, 2019). Yksityisteiden avustuksella halutaan kuitenkin varmistaa, että myös haja-asutusalueiden tieverkko pysyy liikennöitävässä kunnossa ympäri vuoden.

Uuden käytännön mukaan, kuten yksityistielaki määrää, Suomussalmen kunta avustaa tai suorittaa tienpitoa vain, jos yksityistielle on perustettu tiekunta ja sen ajantasaiset yhteistiedot ovat yksityistierekisterissä ja tietiedot tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä. Yksitystien vähimmäispituus on 100 metriä. Kunnan hoidossa olevan tien tulee olla pysyvästi asuttu. Jos vapaa-ajan asunnolla asutaan pysyvästi, tielle voi hakea talviavustusta. Tienhoito tulee voida tehdä tavanomaista kalustoa käyttäen. Myös tiekunnan yhteisöosakkaat (Metsähallitus, seurakunta ym.) osallistuvat kustannuksiin tieyksiköidensä mukaisesti. Kunnossapitotöiden kustannusosuus laskutetaan seuraavan vuoden toukokuussa ja niiden maksaminen on ehto kunnossapidon jatkumiselle.

Omia teitä eli talonteitä, joita yksityistielaki ei koske, kunta avustaa talvikunnossapidossa. Tien omistaja on vastuussa tienpidosta. Avustus, joka edellyttää pysyvää asutusta ja vähintään 100 metrin pituutta, on 330 €/km/vuosi. Kesäkunnossapidon järjestää ensisijaisesti kunta muun tienhoidon yhteydessä. Tämän avustuksen piiriin kuuluvat myös sopimustiet, joiden mahdollisesti perustettavaan tiekuntaan kuuluisi enintään kaksi osakasta. Uusien teiden rakentamista ei enää avusteta. Peruskorjaukset

kohdistetaan asutuksen ja palveluiden kannalta tärkeisiin teihin yhteistyössä valtion ja tieosakkaiden kanssa. (Kinnunen, 2019)

2.7 Tienhoito

Tienpidolla tarkoitetaan tien rakentamista ja kunnossapitoa (kuva 3). Tienpito on osakkaiden vastuulla ja se hoidetaan yhteiseen lukuun eli tieyksiököitten mukaisesti. Tie on pidettävä tieosakkaiden yhteisesti päättämässä kunnossa, jotta se kestää tieosakkaiden ja muiden tie- ja käyttömaksuissa huomioitua kuljetukset. (Hämäläinen, 2012, s. 8)

Kuva 3. Tienpidon jakaantuminen (mukaillen, Bamberg, 2019).

2.7.1 Kunnossapito

Tien päivittäinen liikennöitävyys ja turvallisuus taataan hoitotöillä (kuva 4). Säännölliset hoitotoimenpiteet pitävät tiet käyttökelpoisena ja ajettavassa kunnossa. Näillä toimenpiteillä ei yleensä vaikuteta tien rakenteisiin.

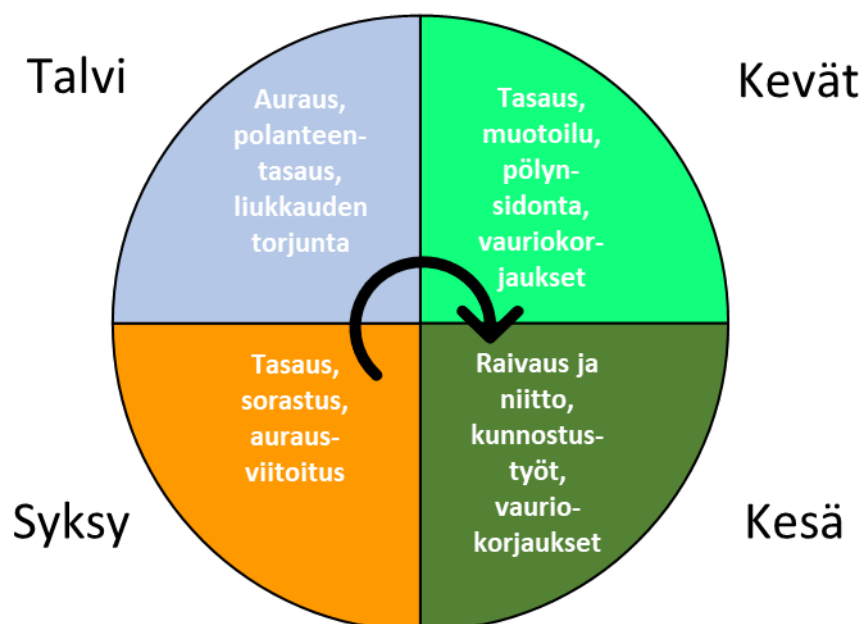

Kuva 4. Lumenauraus Hannuksen yksityistiellä Hyrynsalmella marraskuussa 2019.

Kunnossapitotyöt ovat toimenpiteitä, joilla korjataan kuluneet ja vaurioituneet rakenteet ja säilytetään sen rakenteellisen kunto (Metsäteho, 2001, s. 74). Hyvällä kunnossapitotavalla tarkoitetaan, että tietä hoidetaan taloudellisesti, säästämättä mistään tarpeellisesta hoito- tai kunnossapitotyöstä. Työt tehdään oikea-aikaisesti ehkäisemällä suurempien vaurioiden syntymistä. Liikenneturvallisuutta vaarantavat korjaukset tehdään välittömästi. Jos tien kunnossapitoa on laiminlyöty liikenneturvallisuutta heikentäen, voi tiekunta joutua korvausvastuuseen. Kunnossapidossa käytetään oikeita ja hyväksytyjä työtapoja sekä materiaaleja siten, ettei niistä koidu haittaa ympäristölle tai käyttäjille. (Hämäläinen, 2012, ss. 13–14)

Kunnossapitoa suunnitellaan arvioimalla tien kuntoa ja kunnossapitotarvetta. Kuntoa tarkastellaan, erityisesti keväällä, tutkimalla tien rakenteita ja kuivatusjärjestelmän tilaa sekä niiden puutteita. Tien kunnossapidon kustannuksiin vaikuttaa tien käyttöaste ja tavoiteltu laatutaso. Maantieteellinen sijainti, ilmasto-olosuhteet sekä maaperä voivat lisätä kustannuksia. Lisäksi käytettävillä materiaaleilla ja koneiden saatavuudella on merkitystä kustannuksiin. Hyvällä suunnittelulla voidaan kustannuksia pienentää ja samalla välttyä suurilta ja yllätyksellisiltä korjaustoimenpiteiltä. Kunnossapidon kustannukset alkavat muutamasta sadasta tuhanteen euroon per kilometri, riippuen liikennöintiasteesta ja kunnossapitotasosta. Suurimmat kustannukset aiheuttaa tien talvikunnossapito ja hintoja nostaa kilpailun puute. Yksitystien kunnossapitoon kuuluvat työt ja niiden toteuttamisaikataulu voidaan nähdä kuvassa 5. (Hämäläinen, 2012, s. 17–19)

Kunnossapidon vuosikierto

Kuva 5. Kunnossapidon vuosikierto (mukaillen Suomen tieyhdistys, n.d., s. 7).

2.7.2 Parantaminen ja suunnittelu

Yksityistien parantaminen pitää sisällään kunnossapitoa laajempia tien ylläpitotoimenpiteitä, kuten kantavuuden parantamista, tulva- ja kelirikko- vaurioiden korjausta tai tien tai sillan suurempaa peruskorjausta (kuva 6). Vaikka tien kuntoa ylläpidetään säännöllisesti, se tulee jossain vaiheessa peruskorjauksen ikään (10–15 vuotta). Kulutuskerros ohenee ja kuivatusjärjestelmä eli ojat eivät toimi kuten pitäisi. Kantavuuden menettänyt tien runko ei enää palaudu samaan muotoon ja tien reunat sortuvat. Tien peruskorjaus on toteutettava mahdollisimman edullisesti, mutta kuitenkin niin, että se suunnitellaan huolellisesti ottamalla huomioon kaikki korjaus- tarpeet samanaikaisesti. (Hämäläinen, 2010, s. 10)

Kuva 6. Päälysmurskeen levitystä perusparannetulle tielle (Polojärvi, 2019).

Perusparannuksesta ja siihen haettavasta avustuksesta päätetään tiekunnan kokouksessa. Toimielimelle annetaan valtuutus hoitaa suunnittelu- ja hakemustoimenpiteet. Suunnittelussa käytetään apuna asiantuntijoita esim. metsänhoitoyhdistystä. Hankkeelle tehdään rahoitus- ja toteutussuunnitelma ja mahdollinen työn toteuttamisen kilpailutus. Hankkeen rahoitus hoidetaan yleensä kunnossapitoyksiköiden mukaisesti, mutta tarvittaessa voidaan tehdä erillinen parantamisyksiköinti. Kalleimmat korjauskohteet ovat yleensä sillat, tien leveys, jyrkät mäet sekä pehmeät pohjat. (Hämäläinen, 2019, s. 130)

Valtaosa Suomen metsäteistä on rakennettu 1970–1980-luvuilla ja ne on suunniteltu kalustolle, jonka koko ja paino on muuttunut. Puutavara-auton paino on noussut 76 tonniin. Kääntymis- ja kohtaamispaikkojen tulee tänä päivänä olla suuremmat, koska esimerkiksi lavettiauto kääntyy huominkin kuin puutavara-auto. Kohtaamispaikkojen tulee olla tien vasemmalla puolella metsästä tulosuunnasta. Perusparannusprojektin kesto on tavallisesti 2–3 vuotta ja sen hinta metsäteille vaihtelee 17 000 ja 20 000 euroon

kilometriltä. Metsäteiden rakentamiskustannukset on mahdollista vähentää 15 % poistoina metsäverotuksessa. (Pulkkinen, 2019, ss. 12–13)

Kuva 7. MHY Ylä-Kainuun järjestämä metsätien parannusnäytös Suomussalmella syyskuussa 2019 (Heikkinen, 2019).

Metsälehti Makasiinin kolumnisti Jyrki Ketola kritisoi metsäteiden perusparannustöiden hintaa ja toteuttamistapaa. Hänen mielestään pahin virhe tehdään, kun kaikki sivuojat kaivetaan uudelleen, rummut uusitaan ja tienrunko muotoillaan uusiksi. Näin tehtynä tie pehmenee, tarvitaan paljon kallista mursketta ja käyttökelpoiset rummut uusitaan turhaan. Hän neuvoo avaamaan ojat vain tarvittaessa sekä poistamaan tienrungosta näkyvät kivet ja reunapalteet ja rakentamaan riittävän suuret kääntöpaikat (kuva 7). Lopuksi ajetaan tielle karkeampi kalliomurske alle ja pinnalle ohut kerros pienempää kalliomursketta sekä lanataan tie pyöreäksi. Näin tehtynä murskeen tarve on pienempi, tiestä tulee kestävämpi ja sen runko leveämpi. Ja tieosakkaiden sekä valtion rahat säästyvät. (Ketola, 2019, s. 51)

2.7.3 Uuden tien rakentaminen

Yksityistietoimituksessa päätetään toimitusinsinöörin avustuksella uuden tien rakentamisesta ja rakentamiskustannusten jakamisesta. Rakentamiskustannukset jaetaan määräämällä kullekin tieosakkaalle keskimääräisen pysyvän käytön mukaiset rakentamisyksiköt. Tieosakkaalla on oikeus vaatia tiemaksu jakotettavaksi enintään kymmenelle seuraavalle vuodelle, sillä edellytyksellä, että saatava hyöty realisoituu vasta myöhemmin. Yksityistielain § 40 mukaan ”osa tien rakennuskustannuksista on myös mahdollista veloittaa uudelta tieosakkaalta enintään 15 vuotta sen rakentamisesta”. (Hämäläinen, 2019, s. 31)

Metsäteiksi luetaan yksityistiet, joita käytetään pääasiassa metsätalouden kuljetuksiin. Ne hyödyttävät kuitenkin myös muita toimijoita. Metsätienverkko Etelä-Suomessa on optimaaliset tiheä, mutta pohjoisempana teille

on vielä tarvetta. Uusien teiden rakentamisessa on otettava ympäristö ja sen monimuotoisuus huomioon. Metsäteiden rakentamisen kannattavuutta voidaan laskea vertaamalla sen piirissä olevan välittömän hakkuumahdollisuuden ja hoitotyötarpeen hyötysuhdetta rakennus- ja kunnossapitokustannuksiin. Vertailukelpoinen ajanjakso on 20–30 vuotta, joka samalla on tien käyttöikä, jonka jälkeen se on perusparannettava. (Greis, 2018, ss. 378–380)

Metsätien tavoitekantavuuden määrittäminen on tärkeä lähtökohta tien rakentamiselle (Alanne ym., 2018, s. 50). Metsätiet luokitellaan kantavuuden mukaan. Runkotie kokoa liikenteen laajoilta metsäalueilta ja se kestää myös kelirikkoajan liikennettä. Aluetie on yleisin metsätietyyppi, joka haarautuu runkotiehen, muuhun yksityistiehen tai yleiseen tiehen. Se kestää yleensä syksyn kelirikkoaikana raskasta liikennettä. Varsitie on kiinteistön läpi kulkeva lyhyehkö tie, joka on kapeampi kuin kaksi muuta tietyyppiä. Ainoastaan kesäaikainen liikenne on mahdollista. (Greis, 2018, s. 381)

2.8 Metsänhoitoyhdistys

Metsänhoitoyhdistykset toimivat metsänomistajien yhdistyksinä ja heidän edunvalvojinaan. Metsänhoitoyhdistykset tarjoavat asiakkailleen puukauppaa, metsänhoitoa sekä metsäomaisuuden hallintaa. Metsänhoitoyhdistyksiä on 66 ympäri Suomea. Metsänhoitoyhdistykset ovat jäseniä Maa- ja metsätalouskeskusliitto MTK:ssa. (Metsänhoitoyhdistys, n.d.)

Metsänhoitoyhdistys Ylä-Kainuu on vuodesta 2005 toiminut kahden kunnan, Hyrynsalmen ja Suomussalmen, alueella. Kahden yhdistyksen yhteenliittymisen seurauksena se tarjoaa paremmat ja monipuolisemmat mahdollisuudet palvella ja huolehtia metsänomistajista maankäytön ja puukaupan parissa.

Metsänhoitoyhdistys Ylä-Kainuun toiminta laajenee tienrakennuksen ja kunnostusojitusten myötä. Puunmyyntisuunnitelmista yli puolet ja puukaupoista 35 % tehdään metsänomistajien valtuuttamina. Metsänhoitotöiden osuus on 70 %. Toiminta jakautuu metsänomistajien neuvonnan ja liiketoiminnan kesken, kun liikevaihto on noin 1,15 M€. Metsänhoitoyhdistys työllistää 6 toimihenkilöä, 8 metsuria sekä 10 koneyrittäjää. Toiminta-alueella yksityismetsän pinta-ala on 220 000 hehtaaria. Jäseniä on 2200. (Metsänhoitoyhdistys Ylä-Kainuu, n.d.)

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Aineisto

Koska yhteystietojen saaminen oli hankalaa, eivätkä ne sisältäneet kuin pienen määrän sähköpostiosoitteita, päädyttiin tekemään koko kysely ainoastaan kirjekyselynä. Vastaajiksi valittiin satunnaisesti tienhoito.fi -sivuston kautta mahdollisimman moni tiekunta, jonka varrelta voitiin löytää kiinteistötiedot.

Tienhoito.fi on Suomen metsäkeskuksen hallinnoima alueellinen yksityistiesivusto ja urakoitsijahakemisto (Suomen metsäkeskus, 2018). Kainuun alueella tiekuntakarttaan Suomen metsäkeskus on koonnut tietoja yksityisteistä, jotka ovat järjestäytyneet. Tiegeometria, teiden nimet ja käyttöoikeusyksikkötunnukset ovat maanmittauslaitoksen yksityistierekisteristä. Yhteystiedot voi tiekunta sinne itse ilmoittaa, mutta toistaiseksi, sivuston ollessa uusi, ei tältä alueelta löytynyt kuin yhden tiekunnan yhteystieto. (Suomen metsäkeskus, 2018)

Yhteystietoja löydettiin metsänhoitoyhdistyksen ohjelmiston kautta. Tien varrelta käytiin läpi kaikki kiinteistöt, joista osa valittiin sillä perusteella, että kiinteistön omistajan osoite oli kiinteistöllä. Teistä jätettiin pois sellaiset, joiden varrella oli ainoastaan Metsähallituksen maita tai kesämökkitontteja. Kaikista kiinteistöistä ei myöskään löytynyt omistajatietoja. Yhdistyksen toimihenkilöt myös tunsivat teiden yhteyshenkilöitä, joita kyselyyn valittiin. Hyrynsalmen puolella suureksi avuksi oli kunnan rakennusmestari, jonka avulla tiekuntien yhteyshenkilöitä saatiin varmistettua.

Hyrynsalmelta valittiin yhteensä 56 ja Suomussalmelta 126 tiekuntaa, joten yhteismääräksi saatiin 182. Kyselyt ja saatekirjeet lähetettiin 05–06.11.2019. Saatekirjeessä kerrottiin uudesta yksityistielaista ja kyselyn tarkoituksesta. Vastausaikaa annettiin noin kolme viikkoa (25.11.2019 asti), jonka jälkeen sitä pidennettiin vielä viikolla. Kirjeeseen liitettiin myös vastauskuori, jonka postimaksu oli maksettu. Metsänhoitoyhdistys Ylä-Kainuu kustansi kirjekuoret ja postimaksut Suomussalmen lähetyksiin ja Hyrynsalmen kunta osallistui Hyrynsalmen lähetyksiin samalla tavalla.

3.2 Menetelmä

Kyselytutkimukseen käytetään yleensä kvantitatiivista eli määrällistä tutkimustapaa, jossa tietoja ja ominaisuuksia käsitellään numeerisesti ja niihin sovelletaan tilastollisia menetelmiä. Menetelmällä vastataan seuraaviin kysymyksiin: kuinka moni, kuinka paljon ja kuinka usein. Tulokset esitellään numeroina ja tunnuslukuina, jonka jälkeen niiden riippuvuutta tai eroavaisuutta selitetään sanallisesti. Kvantitatiivisen tutkimuksen tekemiseen tarvitaan riittävän suuri ja edustava otos. Kokonaistutkimus tehdään pienelle perusjoukolle ja otantatutkimus käytetään, jos perusjoukko on

hyvin suuri. Yleissääntönä pidetään vähintään 50 yksikön otosta. Molemmissa tapauksissa tavoitellaan mahdollisimman suurta vastausmäärää. Aineiston keräämiseen käytetään kyselylomaketta. Lomake sisältää pääasiassa strukturoituja eli suljettuja kysymyksiä, joihin vastataan annettujen vaihtoehtojen mukaisesti. Lisäksi voidaan käyttää sekamuotoisia tai avoimia kysymyksiä. (Heikkilä, 2014, s. 7; Vehkalahti, 2014, s. 14; Vilkkä, 2014, s. 13; Vilpas, n.d., s. 2)

Määrällisen tutkimuksen tavoite on selittää, kuvata, kartoittaa ja vertailla asioita ja ilmiöitä. Tutkimuksen päämäärä on löytää aineistoista yleisiä lainalaisuuksia. Tutkimus on validi eli luotettava, kun se tutkii sen, mikä oli tarkoitus. Se ei saa sisältää systemaattisia virheitä, mutta pitää antaa keskimäärin oikeita tuloksia. Luotettavuus toteutetaan hyvällä suunnittelulla ja harkitulla tiedon keräämisellä. Vastausprosentin on myös oltava korkea. (Vilkkä, 2014, s. 26; Heikkilä, 2014, s. 11)

Reliaabeli eli luotettava tutkimus antaa tarkkoja, ei sattumanvaraisia vastauksia. Lisäksi jos tutkimus tehtäisiin uudelleen, ovat vastaukset samantaisia. Otoksen on oltava tarpeeksi suuri ja edustava. Tiedonkeruu ja niiden käsittely on hoidettava huolellisesti. (Heikkilä, 2014, ss. 15–16)

Tiekuntakysely suoritettiin kirjekyselynä. Vaihtoehtoisesti mietittiin webropol -kyselyn käyttämistä ja sen valmistelu olikin jo pitkällä. Koska yhteystiedoissa löytyi sähköpostiosoitteita vain 40, sen ei katsottu antavan mitään lisäarvoa. Lisäksi tiedettiin monien vastaanottajien olevan iäkäämpiä henkilöitä, joten katsottiin paremmaksi toteuttaa kysely ainoastaan kirjeitse.

Tiekunnista on aikaisemmin 2010-luvun alussa tehty samankaltaisia tutkimuksia ainakin kaksi, jolloin voimassa oli vanha yksityistielaki. Toinen tutkimus käsitteli tiekuntien toimintaa Pirkanmaalla (Auvinen, 2014) ja toinen tiekuntien toiminnan lisäksi metsäteiden kuntoa Länsi-Uudellamaalla (Kiiskinen, 2011). Näitä tutkimuksia on osaltaan käytetty hyväksi kyselylomakkeen suunnittelussa. Kyselylomake käsittää 65 monivalintaista kysymystä, jotka on jaettu kuuteen eri osaan: taustatiedot, tiekunta, kunnossapito, perusparannus, avustus ja metsänhoitoyhdistys. Kaikkiin kysymyksiin on annettu valmiit vastausvaihtoehdot eli niissä on käytetty suljettuja eli strukturoituja kysymyksiä. Vaihtoehdoksi mietittiin myös vastausta en osaa sanoa. Se kuitenkin jätettiin pois, jolla haluttiin pakottaa vastaaja vastaamaan kysymykseen. Kysymysten suuresta määrästä riippumatta kysymyslomakkeen vastaamiseen kuluu aikaa noin kymmenen minuuttia. Viimeinen osio käsittelee metsänhoitoyhdistys Ylä-Kainuun asiakastytyvyyttä, jota aikaisemmin on tutkittu vuonna 2013 (Lehtonen, 2013). Kysymyslomaketta testattiin kolmella metsäasiantuntijalla.

Marraskuun 11. päivä 2019 alkanut postilakko häiritsi kyselyn toteutusta. Ennen viimeistä palautuspäivää kaikille vastaanottajille yritettiin soittaa ja heistä noin puolet tavoitettiin. Suurin osa oli myönteellinen kyselyyn

vastaamiseen, ja moni oli sen jo vienyt postiin. Moni, joka ei ollut vastannut, lupasi sen vielä tehdä. Paikallislehti Ylä-Kainuun sivuilla julkaistiin 26.11.2019 artikkeli käynnissä olevasta tiekuntakyselystä (kuva 8). Artikkelin ei välttämättä tavoittanut kaikkia, sillä lehti jaettiin tilaajille lakon aikana vain Suomussalmen taajamassa tai lehti oli lehden toimituksesta noudettavissa tai digilehtenä luettavissa.

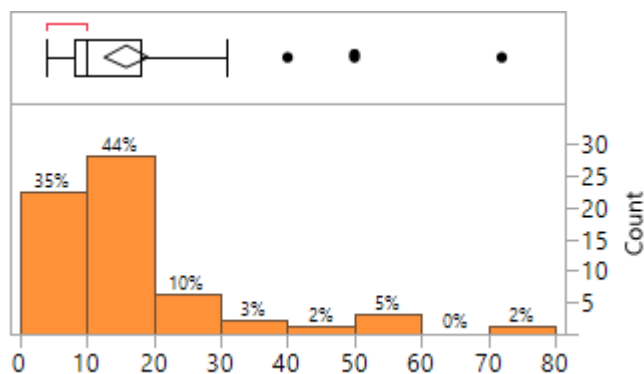
Kuva 8. Artikkelin paikallislehti Ylä-Kainuussa.

4 TULOKSET

4.1 Taustatiedot

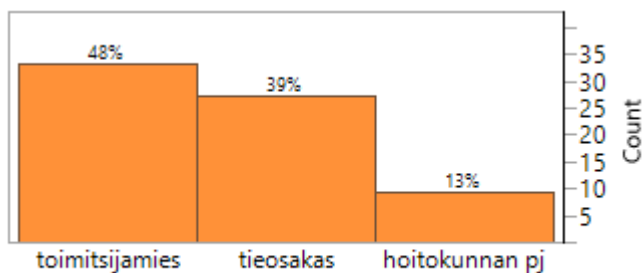
Kyselytutkimuksen tulokset kirjattiin aluksi Excel-tilaukseen, jonka jälkeen tiedot siirrettiin JMP Pro 13 -tilasto-ohjelmaan. Tästä ohjelmasta saatiin pääasiassa kaikki tulokset (frekvenssi, ristiintaulukointi). Lisäksi Excel -ohjelmaa käytettiin tulosten esittämiseen. Kyselykirjeitä lähetettiin yhteensä 182 kappaletta. Soittokierroksen, jolla tavoitettiin noin puolet kyselyn saaneista, jälkeen vastauksia saapui 69 kappaletta eli vastausprosentti oli 38, joka on melko hyvä. Lisäksi kaksi vastausta hylättiin vähäisten vastausten vuoksi. Hyrynsalmen vastausprosenttiosuus oli 45 % ja Suomussalmen 35 %.

Kysely aloitettiin tiekuntien taustoista. Ensin haluttiin tietää, kuinka monta tieosakasta tien varrella on (kuva 9, s. 24). Suurin osakasmäärä oli 72 ja pienin 4. Vastanneiden tiekuntien osakasmäärä oli keskimäärin 16. Kuusi tiekuntaa jätti vastaamatta.

Kuva 9. Kysymys 2. Tieosakkaiden lukumäärä (n=63).

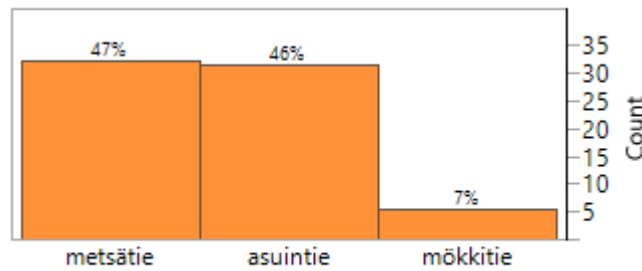
Seuraavana tiedusteltiin vastaajan asemaa tiekunnassa (kuva 10). Suurin osa vastaajista eli noin puolet oli tiekunnan toimitsijamiehiä (33). Tieosakkaita oli hiukan vähemmän eli 27. Hoitokunnan puheenjohtajia vastaajista oli yhdeksän.

Kuva 10. Kysymys 3. Vastaajan asema tiekunnassa (n=69).

Tien pituus oli keskimäärin neljä kilometriä mediaanin ollessa kolme kilometriä. Pisin tie oli 16,5 kilometriä ja lyhyin 700 metriä. Kolme vastaajaa jätti kysymyksen väliin (liite 4, s. 50).

Tien pääasiallista käyttöä haluttiin selvittää kysymyksessä viisi (kuva 11, s. 25). Metsäteiden osuus oli suurin eli 32. Lähes yhtä monen tien varrella oli vakituista asutusta (31). Mökkiteitä oli viisi. Yksi vastaajista ei vastannut. Lisäksi haluttiin tietää, jos tietä käytettiin läpikulkutienä muiden kuin tieosakkaiden toimesta. Ainoastaan 18 tietä käytettiin läpikulkuun ja 50 tiellä ei sitä ollut. Vastauksista yksi puuttui.

Kuva 11. Kysymys 5. Pääasiallinen käyttö (n=68).

Lopuksi kysyttiin, milloin tie oli tehty tai tiekunta perustettu (liite 4, s. 50). Vanhin tie oli tehty jo 1920-luvulla ja 18 tietä 1960- ja 1970-luvuilla. Vuoden 2000 jälkeen tiekuntia oli perustettu 24. Tyhjä vastaus oli yhdessätoista lomakkeessa.

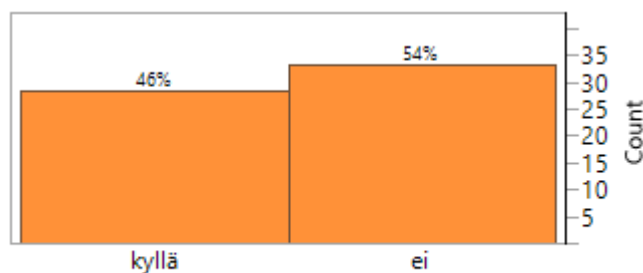
4.2 Tiekuunta

Tiekunta- osio käsittelee tiekunnan tietoisuutta uudesta yksityistielaista sekä kokouskäytännöstä. Lisäksi haluttiin selvittää, onko tiekunnilla tarvetta eri toimintatapojen neuvonnalle. Tieto yksityistielaista (liite 4, s. 51) on hiukan yli puolella vastaajista (55 %) eli 35. 29 vastaajaa on vastannut ei. Tyhjiä vastauksia on annettu viisi.

Tarve talousneuvonnalle (liite 4, s. 51) on kolmanneksella vastaajista (23). 39 ei kuitenkaan tarvitse neuvontaa. Seitsemän vastausta puuttuu. Hallintoasioiden tarve on 25:llä vastaajista (liite 4, s. 51). 39 vastaajaa ei sitä tarvitse. Viisi tyhjää vastausta. Kunnossapidon neuvontaa pitää tarpeellisenä 25 vastaajaa (liite 4, s. 51). Hiukan yli puolet eli 34 ei sitä tarvitse. 10 vastaajaa ei ilmaissut mielipidettään.

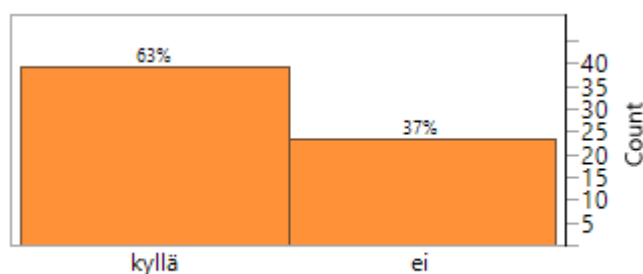
34 vastaajaa ilmoitti, että heidän tiekuntansa tiedot ovat ajan tasalla Maanmittauslaitoksen yksityistierekisterissä (liite 4, s. 52). 21 vastaajan mukaan tiedot eivät ole ajan tasalla. 14 vastaajaa ei ilmoittanut mitään. Ajokiellot ja -rajoitukset ovat 11 vastaajan ilmoituksen mukaan ajan tasalla Digiroadissa (liite 4, s. 52). 40 vastaajan mukaan ne eivät ole ajan tasalla. Tyhjiä vastauksia 18.

Suurimmassa osassa tiekuntia toimieliimenä (liite 4, s. 52) on toimitsijamies (39). Hoitokunta on kahdeksalla tiekunnalla ja tieisännöitsijää käyttää kolme tiekuntaa. 15 vastaajaa ilmoittaa, ettei asioita hoida ketään. Neljä tyhjää vastausta. Toimielin toimii aktiivisesti 28 tiekunnassa (kuva 12, s. 26). 33 kohdalla toimielin ei ole aktiivinen. Kahdeksan on jättänyt vastamatta kysymykseen.

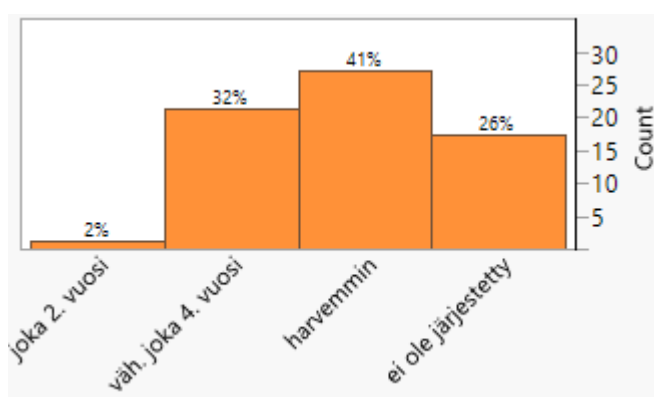
Kuva 12. Kysymys 15. Toimielimen aktiivisuus (n=61).

Kun kysyttiin, onko tiekunta tietoinen vuosikokouksen järjestämisperusteista (kuva 13), niin 39 vastasi myöntävästi. Vastaavasti yli puolet eli 23 ei niistä ollut tietoinen. Seitsemältä ei saatu vastausta.

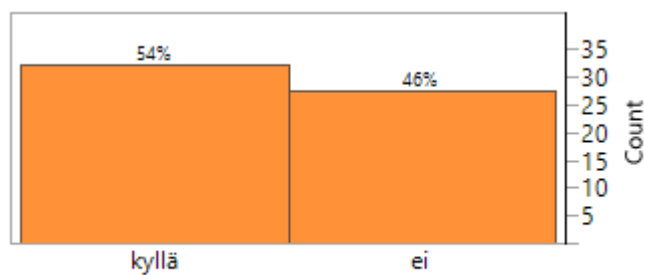
Kuva 13. Kysymys 16. Tieto vuosikokouksesta (n=62).

Vuosikokousta (kuva 14) ei pidetty vuosittain missään tiekunnassa ja joka toinen vuosi vain yhdessä. Vähintään joka neljäs vuosi se pidetään kuitenkin 27 tiekunnassa. 17 vastaajaa ilmoitti, ettei kokousta ole järjestetty. Kolmen vastaajan vastaus puuttui.

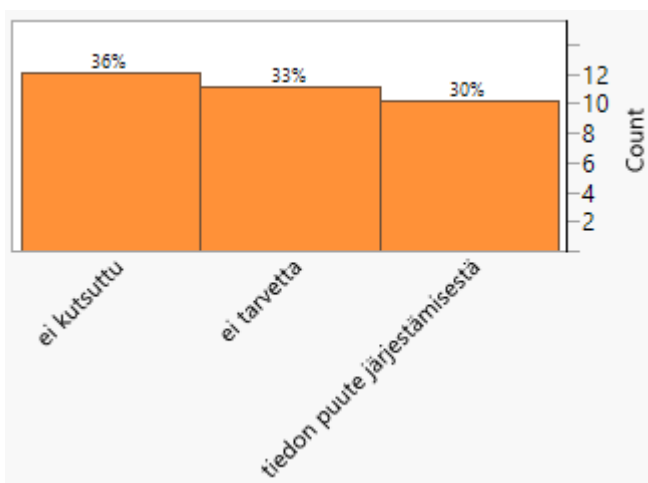
Kuva 14. Kysymys 17. Vuosikokouksen tiheys (n=66).

Lisäkysymys vuosikokoukseen oli, että pidetäänkö kokouksia riittävästi (kuva 15, s. 27). 32 mielestä kokous on riittävän usein. 27 mielestä se ei ollut riittävän usein. Kymmenen vastaajan vastaus puuttui.

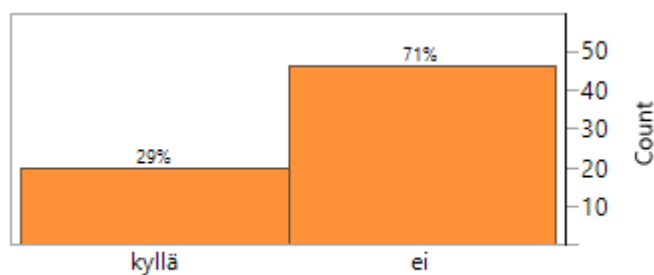
Kuva 15. Kysymys 18. Kokouksia riittävän usein (n=59).

Jos kokouksia ei ollut riittävän usein (kuva 16), oli suurin syy (12) siinä, ettei kukaan ole kutsunut kokoukseen. 11 tiekunnalla ei ollut tarvetta järjestää kokousta useammin. Tiedon puute vaivasi 10 tiekunnan kohdalla.

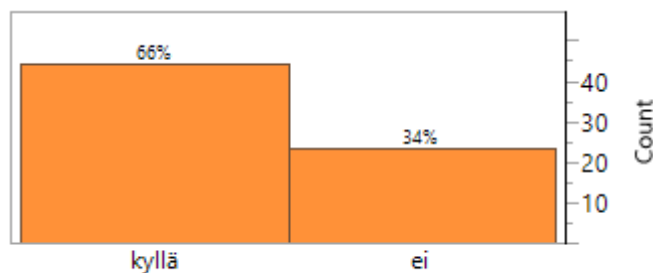
Kuva 16. Kysymys 19. Miksi ei järjestetä (n=33).

Tiekunnan toiminnan säännöllisyyttä koski kysymys 20 (kuva 17). Vastajista 19 vastasi, että tiekunta toimii säännöllisesti. 46 tiekuntaa ei toimi säännöllisesti. Neljän vastaus puuttui.

Kuva 17. Kysymys 20. Toiminta säännöllistä (n=65).

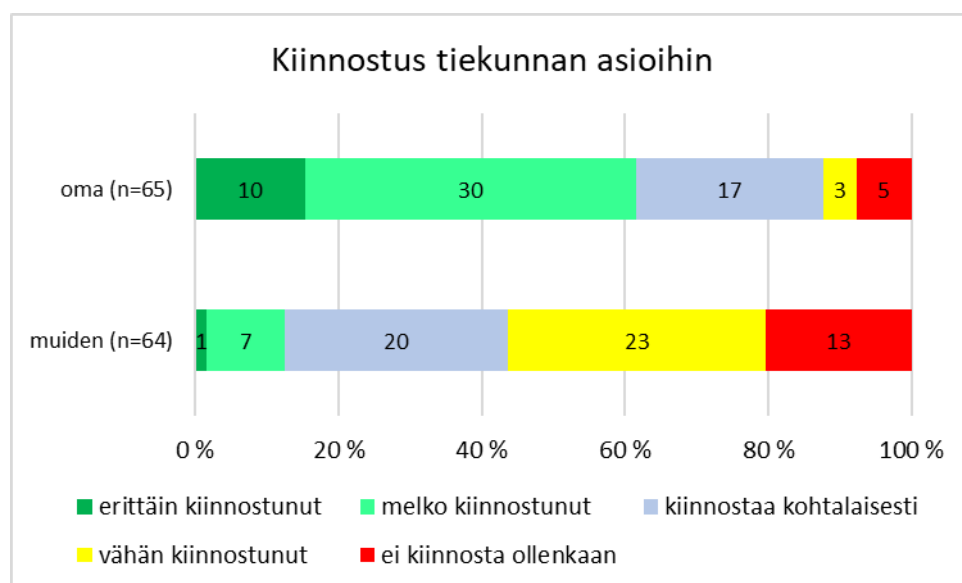
Tieyksiköt ovat ajan tasalla 44 tiekunnassa (kuva 18). Sen sijaan 23 ilmoitti, ettei ole. Kaksi jätti vastaamatta. Tieyksiköitä osattiin päivittää 16 tiekunnassa, mutta 49 sitä ei osattu tehdä.

Kuva 18. Kysymys 21. Tieyksiköinti ajan tasalla (n=67).

Kun vielä kysyttiin, oliko heillä tietoa mistä tieyksiköitten päivittämiseen saisi apua, sen tiesi 42 vastaajaa. 23 vastaajalla ei ollut tietoa ja neljän vastaukset puuttuivat. Yhteistyötä (liite 4, s. 53) muiden tiekuntien kanssa tekee vain viisi tiekuntaa. 59 vastaajaa ilmoitti, ettei tee yhteistyötä. Viiden tiedot puuttuivat. Kolme vastaajaa kertoi tekevänsä yhdessä oijen niitto.

Kysymyksellä 26 haluttiin selvittää vastaajan omaa kiinnostusta tiekunnan asioihin (kuva 19). Vastaajat olivat enimmäkseen erittäin tai melko kiinnostuneita tiekunnan asioista (40). Kohtalaisesti ne kiinnostivat 17 vastaajaa. Vähän tai ei ollenkaan kiinnostuneita oli kahdeksan. Neljältä ei saatu vastausta. Seuraava kysymys käsitteli toisten tieosakkaiden kiinnostusta tiekunnan asioihin (kuva 19). Sitä pidettiin vähäisempänä kuin omaa kiinnostusta eli erittäin tai melko kiinnostuneita oli kahdeksan vastausta. Kohtalaisesti kuvailtiin kuitenkin asioiden kiinnostavan muita osakkaita 20 vastauksessa. Toisia tuntuivat asiat kiinnostavan vähän tai ei ollenkaan 36 vastaajan mielestä.

Kuva 19. Kysymys 26 ja 27. Kiinnostus tiekunnan asioihin (n=65/64).

Seuraavaksi kyseltiin millaiset ovat omat tiedot kunnossapidosta (liite 4, s. 53). 66 vastaajasta yli puolet eli 40 ilmoitti omien tietojen olevan erittäin tai melko hyviä. Kohtalaiseksi ne arvioi 21 vastaajaa. Vain pieni osa eli viisi vastaajaa koki tietonsa melko tai erittäin huonoiksi. Toisten tieosakkaiden tietoja kunnossapidosta ei kukaan vastaajista pitänyt erittäin hyvänä (liite 4, s. 53). Melko hyvinä niitä piti 11 ja kohtalaisina 17 vastaajaa. Sen sijaan melko tai erittäin huonoiksi muiden tietoja kuvailtiin 28 vastauksessa. Viisi oli jättänyt vastaamatta tähän.

Tiekunnan hallintoon liittyvien asioiden osaamista tarkasteltiin seuraavaksi (liite 4, s. 53). Vastaajista erittäin tai melko hyvinä omia tietoja piti 28. Kohtalaisesti ne tunsivat 16 vastaajista. 20 vastaajan tiedot olivat melko tai erittäin huonoja. Toisten tieosakkaiden tietoja hallinnon asioista kuvailtiin erittäin tai melko hyviksi 25 vastauksessa (liite 4, s. 53). Melko tai erittäin huonoja ne olivat 37 vastaajan mielestä.

Tiekunnan yhteishenkeä haluttiin selvittää seuraavaksi. Erittäin tai melko hyvänä yhteishenkeä pidettiin 34 tiekunnassa. Kohtalainen yhteishenki vallitsee 18 vastaajan mielestä. Melko tai erittäin huonona sitä pitää 11 vastaajaa. Kuuden tiedot puuttuvat.

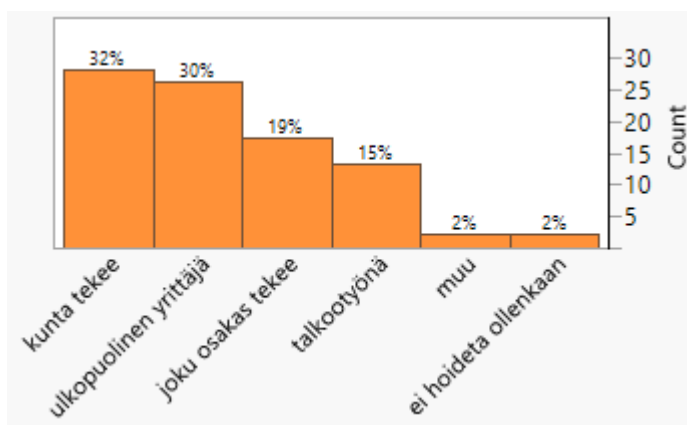
Aktiivisia henkilöitä, jotka hoitavat tiekunnan asioita, on noin puolen vastaajan mukaan eli 33. Sen sijaan 32 vastaajaa ilmoitti, ettei aktiivisia henkilöitä ole. Ulkopuolisen palvelun tarve oli 25 tiekunnan vastauksessa. Sen sijaan tarvetta ei ollut 33 vastaajan kohdalla. 11 ei halunnut vastata.

4.3 Kunnossapito

Tässä osiossa haluttiin tietää, millaisia kunnossapitotöitä tiekunnassa oli viimeksi kuluneen vuoden aikana tehty (liite 4, s. 54). Monet vastaajista ilmoitti tehneensä useampia töitä. Eniten oli teitä lanattu (39) ja ojia niitetty (24). Lisäksi lumenaurasta oli suorittanut 23 tiekuntaa ja aurausviittoa pystyttänyt 20. Vastauksia oli antanut 62 tiekuntaa, joista 18 oli tehnyt vain yhtä työlajia ja 44 ilmoitti tehneensä useampia töitä.

Kysymys 38 käsitteli rahan käyttöä. Tiekuunnista 19 käyttää rahaa alle 200 euroa vuodessa. Yhdeksän tiekuntaa käyttää kunnossapitoon 200–400 euroa ja 12 vastaajaa ilmoitti sen olevan yli 400 euroa. Sen sijaan 20 tiekuntaa ei sanonut käyttävänsä ollenkaan rahaa kunnossapitoon. Yhdeksän vastausta puuttui.

Kunnossapidon hoiti pääasiassa kunta (kuva 20, s. 30). 28 tiellä kunta teki työt. Ulkopuolista yrittäjää käytti 26 tiekuntaa ja 17 tapauksessa sen hoiti joku tieosakkaista. Talkootöitä tehtiin 13 vastaajan mukaan. Kolme vastausta oli tyhjää. Vastaajia tähän kysymykseen oli 66, joista yhden vastauksen oli antanut 50 vastaajaa sekä 16 ilmoitti, että kunnossapidon hoitaa usea eri taho.

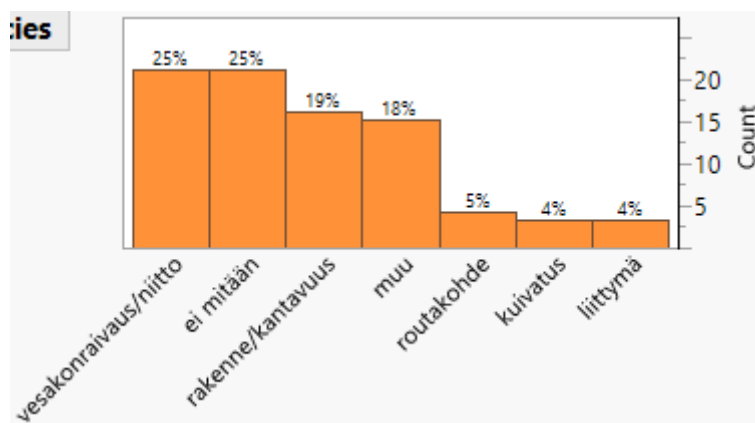
Kuva 20. Kysymys 39. Miten kunnossapito hoidetaan (n=66).

Talkootöinä tehtiin eniten aurasviittojen pystytystä (15) ja ojien niittoa (14). Lisäksi yhdeksän vastaajaa mainitsi maakivien poiston. Lanausta ja vauriokorjauksia suoritti molempia seitsemän tiekuntaa talkootyönä. Vastaajia tähän kysymykseen oli 40, joista puolet vastasi tekevänsä useampia töitä.

Tiekunnan osuus suoritettavien töiden osalta (liite 4, s. 54) on pysynyt samana 53 tiekunnassa. Kuudessa tiekunnassa töiden osuus on vähentynyt. 10 ei halunnut vastata.

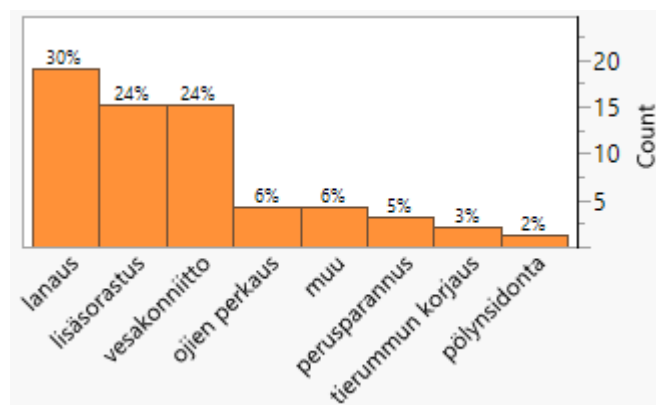
Tiekunnan tien kuntoa (liite 4, s. 54) arvioitiin erittäin tai melko hyväksi 38 tiekunnassa. Kohtalainen tie oli 22 vastaajan mielestä. Melko huonoksi sen arvioi kuusi vastaajaa. Kolmelta ei saatu vastausta. Tarvetta vastaavassa kunnossa tie arvioitiin olevan 38 tapauksessa. 18 oli sitä mieltä, ettei kunto ollut riittävä. 13 jätti vastaamatta.

Haluttiin myös selvittää, mitä parantamistoimenpiteitä tie vaatii eniten tällä hetkellä (kuva 21, s. 31). Eniten vastauksia sai vesakonniitto/raivaus (21). Yhtä moni oli sitä mieltä, ettei tie tarvitse mitään parantamistoimenpiteitä. Rakennetta ja kantavuutta parantavia toimenpiteitä tarvittiin 16 tiekunnan tiellä. 15 vastaajaa rastitti kohdan muu, joka oli pääasiassa lisäSORASTUKSEN tarvetta. 64 vastausta annettiin, joista 17 tarvittiin useampaa kuin yhtä parantamistyyölajia.

Kuva 21. Kysymys 44. Parantamistoimenpiteiden tarve (n=64).

Tiekunnilla oli tarkoitus tehdä lähiaikoina (kuva 22) pääasiassa tien lanausta (19), lisäsorastusta ja vesakonniittoa molempia 15 tiellä. Tähän oli vastannut 38 ja heistä yhtä työlajia oli tarkoitus tehdä 22 tiekunnalla.

Kuva 22. Kysymys 45. Suunniteltuja parantamistoimenpiteitä (n=38).

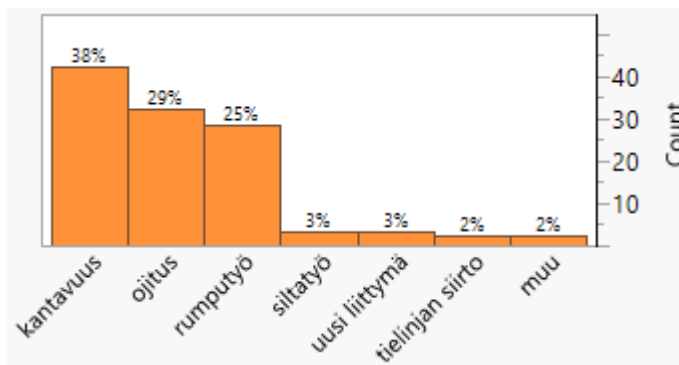
Tiekunnan töitä oli kilpailuttanut 18 tiekuntaa. Suurin osa eli 45 ei sitä ollut tehnyt eikä kuudelta saatu vastausta. Tiemaksuja kerää 26 tiekuntaa. Sen sijaan 39 tiekunnassa ei kerätä. Neljä ei antanut vastausta. Muilta tienkäyttäjiltä käyttömaksuja kerää ainoastaan kolme tiekuntaa. 61 ei sitä tee ja viiden tiedot puuttuvat. Vastaajista 26 mielestä maksut ovat riittäviä. 12 ilmoittaa, että maksut eivät ole riittäviä. 31 ei vastannut kysymykseen.

Tien kuntoa tarkasteltiin kysymällä kelirikosta. 49 tiekunnan tiellä sitä esiintyy. 17 vastaajan mukaan ei tiellä ole kelirikkoa. Painorajoitusta käytetään 37 tiekunnan tiellä ja 28 tapauksessa painorajoitus ei ole käytössä. Neljän vastaukset puuttuivat.

4.4 Perusparannus

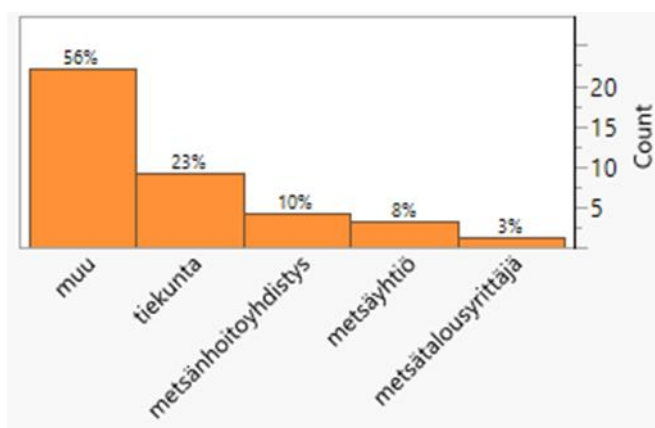
Tässä osiossa haluttiin selvittää, kuinka monessa tiekunnassa oli tehty perusparannusta. 44 tiekunnan tielle tämä toimenpide oli tehty. Puolet siitä eli 22 kohdalla perusparannusta ei ole tehty. Kolme ei antanut vastausta.

Jos perusparannus oli tehty, niin kantavuutta oli parannettu lähes kaikilla teillä eli 42 (kuva 23). Sen lisäksi ojitusta oli parannettu 32 ja rumputöitä tehty 28 hankkeessa. Vastanneita oli 45, joista yhden työlajin ilmoitti 13.

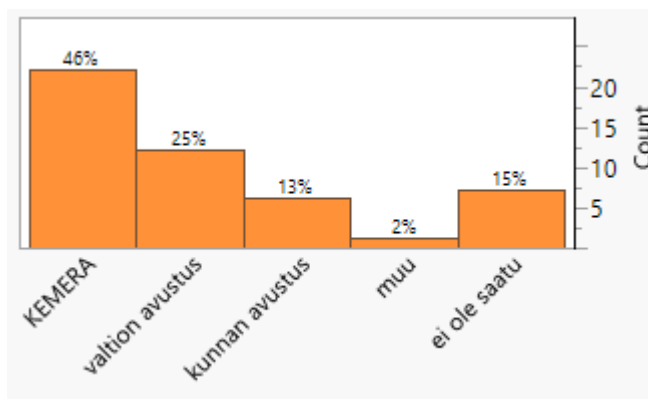
Kuva 23. Kysymys 53. Mitä perusparannusta (n=45).

Perusparannuksen toteutuksessa oli käytetty (kuva 24) useimmiten metsäyhtiötä (22), joka oli Otso metsäpalvelut tai sen edeltäjä Metsäkeskus. Tie kunta itse oli tehnyt perusparannuksen yhdeksän tiekunnan tiellä. Metsänhoitoyhdistystä oli käyttänyt neljä ja metsätalousyrittäjää yksi vastaaja. 30 ei saatu vastausta.

Kuva 24. Kysymys 54. Perusparannuksen suorittaja (n=39).

Lähes kaikki tiekunnat olivat saaneet avustusta perusparannukseen (kuva 25, s. 33). Eniten eli 46 % avustusta on tullut Kemera-rahoituksesta (22). Valtion avustusta oli saanut seitsemän ja kunnan avustusta viisi tiekuntaa sekä yksi muuta avustusta. Täysin omalla kustannuksella perusparannus oli tehty seitsemässä tiekunnassa (15 %). 42 tiekuntaa oli saanut perusparannukseen jotain avustusta ja kuusi niistä oli saanut useampaa avustusta. Enää ei perusparannus ole harkinnassa 48 tiekunnassa. Kymmenen vastaajaa kuitenkin on suunnitellut sen tekoa. Yksitoista ei vastannut.

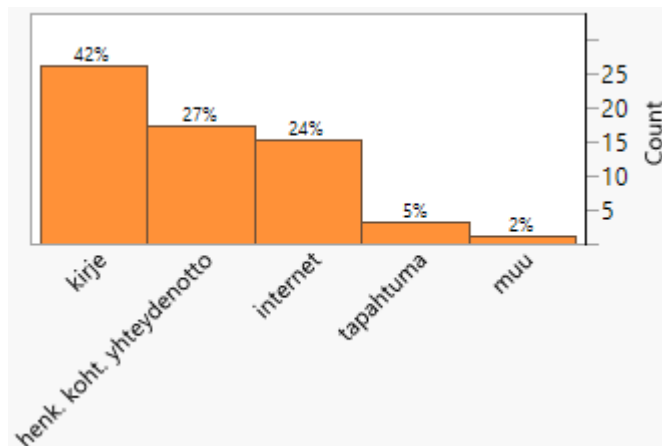
Kuva 25. Kysymys 55. Perusparannukseen saatu avustusta (n=42).

4.5 Avustukset

Tietoa eri avustuksista ja sen saannista selvitettiin vielä erikseen. Suurin osa vastaajista (38) on tietoinen eri avustusvaihtoehdoista. 26 ei niistä ole tietoinen. Viiden vastaukset puuttuvat. Kunnan antama tieto sen avustuksista ja kunnossapidosta oli saavuttanut 24 vastaajaa. Sen sijaan 28 ei tätä tietoa ole riittävästi saanut, eikä 17 antanut vastausta. Tiekuunnista vain yksi toteaa saavansa avustusta lumenauraukseen. 35 tiekuntaa ei saa tukea ollenkaan. Tukea ei myöskään saa 29 tiekuntaa, mutta niiden kunnossapidon hoitaa kunta. Neljän vastaus puuttuu.

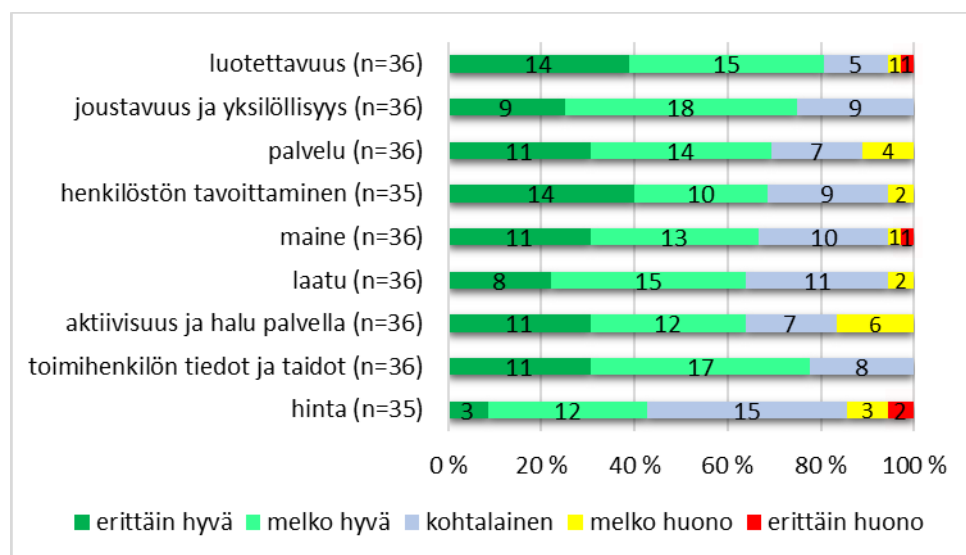
4.6 Metsänhoitoyhdistys

Viimeisessä osiossa haluttiin selvittää Metsänhoitoyhdistys Ylä-Kainuun asiakastytyväisyyttä. Suurin osa (26) toivoi metsänhoitoyhdistyksen ottavan yhteyttä kirjeitse (kuva 26, s. 34). Henkilökohtaista yhteydenottoa halusi 17 vastaajaa. Internet katsottiin parhaaksi tavaksi 15 vastaajan kohdalla. Tapahtuma toivoi kolme ja yksi vastaaja halusi käydä toimistolla. Seitsemän vastausta puuttui. 44 vastaajista oli tietoinen metsänhoitoyhdistyksen tarjoamista tiepalveluista, mutta 17 ei niistä tiennyt. Kahdeksalta ei saatu vastausta. Metsänhoitoyhdistyksen palveluita käytti yli puolet (35) vastanneista, kun taas 27 ei niitä käyttänyt. Seitsemän vastausta oli tyhjiä.

Kuva 26. Kysymys 60. Paras tiedotuskanava (n=62).

Metsänhoitoyhdistystä käyttäneiden asiakastyytyväisyyttä oli arvioinut 36 vastaajaa (kuva 27). Toimihenkilöiden tiedot ja taidot arvioitiin melko tai erittäin hyväksi 28 vastauksessa ja kohtalaisiksi kahdeksassa vastauksessa. Joustavuudesta ja yksilöllisyydestä vastaajista 27 antoi arvion melko tai erittäin hyvä. Yhdeksän mielestä se oli kohtalaista. Luotettavuus sai arvosanan melko tai erittäin hyvä 29 vastauksessa. Kohtalainen se oli viiden vastaajan mielestä, mutta kaksi antoi arvosanan melko tai erittäin huono. Melko tai erittäin hyvän arvosanan (23) sai aktiivisuus ja halu palvella. Seitsemän vastaajaa kuvaili sitä kohtalaiseksi ja kuusi melko huonoksi. Laatu oli 23 vastaajan mielestä melko tai erittäin hyvä. Kohtalaisena sitä piti 11 ja melko huonona kaksi vastaajaa. Palvelukokonaisuus oli 25 vastaajalla melko tai erittäin hyvä ja seitsemällä vastaajalla kohtalainen. Neljä piti sitä melko huonona. Palvelun hinta oli 15 mielestä melko tai erittäin hyvä ja yhtä moni piti sitä kohtalaisena. Viisi vastaajista piti hintaa melko tai erittäin huonona. Metsänhoitoyhdistyksen mainetta kuvailtiin 24 vastauksessa melko tai erittäin hyväksi ja kymmenen arvioi sen kohtalaiseksi. Kahden mielestä maine on melko tai erittäin huono.

Kuva 27. Kysymys 63. Asiakastyytyväisyys (n=35/36).

49 vastaajasta 12 toivoi, että metsänhoitoyhdistys ottaisi heihin yhteyttä. 37 vastaajalla ei ollut tarvetta metsänhoitoyhdistykselle. Metsänhoitoyhdistykseltä kahdelta vastaajalta tuli toive tieyksiköiden päivittämisestä. Tietoa perusparannuksesta ja avustuksista sekä metsänhoitopalveluita ja tiedottamista myös toivottiin.

5 TULOSTEN YHTEENVETO JA POHDINTA

5.1 Tulosten yhteenveto

Kyselyyn vastasi yhteensä 69 henkilöä. Suurin osa eli melkein puolet heistä oli toimitsijamiehiä ja toiseksi suurin ryhmä oli tieosakkaita. Tällä on varmasti merkitystä, miten hyvin tiekunnan asioista ollaan perillä. Todennäköisesti yhteystiedot osittain osuivat oikeaan, koska toimielinten vastausmäärä oli korkea. Tai sitten vastaanottaja osasi toimittaa kyselyn oikealla henkilölle. Vastaajaryhmän mukaan voidaan myös sanoa, että toimitsijamiehet pitivät omia tietojaan tiekunnan asioista parempina kuin muiden osakkaiden. Sama koski heidän kiinnostustaan tiekunnan asioihin.

Yksityistiet olivat melko lyhyitä painottuen alle viiden kilometrin pituisiin teihin. Osakasmäärät olivat myös suhteellisen pieniä. Osakkaita oli pääosin korkeintaan 18. Koska Kainuu on metsäinen maakunta, teitä käytettiin ensisijaisesti metsäteinä. Teiden varrella oli myös vakituista asutusta. Tien eri käytöllä ei ollut merkitystä teiden kuntoon, sillä ne olivat suurimmalla osalla vähintään kohtalaisessa kunnossa.

Tieto uudesta yksityistielaista oli tavoittanut tiekunnista hiukan yli puolet. Lain mukaan ajantasaiset yhteystiedot tulee ilmoittaa Maanmittauslaitoksen yksityistierekisteriin ja näistä tiedoista moni taho kuten metsäala hyötyy. Kuitenkin vain kolme viidestä tiekunnasta oli näin tehnyt. Lisäksi niistä tiekunnista, jotka olivat tietoisia laista, viidesosa näitä tietoja ei ollut ilmoittanut. Varsin tuntematon oli Digiroad – Väyläviraston ylläpitämä katu- ja tietietojärjestelmä, johon myös lain mukaan on teiden rajoitukset ja kielot ilmoitettava. Moni vastaaja kirjoitti kysymysmerkin sen kohdalle, joten asia tuntuu olevan tuntematon. Ainoastaan viidesosan tiedot oli tähän rekisteriin ilmoitettu ja lain tuntevistakin vain kolmasosalla ne sinne oli toimitettu. Ajantasaiset tiedot tässä rekisterissä helpottavat viranomaisliikennettä mahdollisen onnettomuuden sattuessa.

Neuvontatarvetta tiekunnan toimintaan ei pääasiassa kaivattu. Kuitenkin kaksi viidestä vastaajasta sitäkin toivoo. Eniten neuvontatarvetta tuntui olevan vastaajilla, jotka olivat hoitokunnan puheenjohtajia. Vähiten sitä kaipasivat toimitsijamiehet. Toimitsijamiehet ovatkin kaikista vastanneiden tiekuntien suurin toimielinryhmä. Useinhan he ovat tiloilla asuvia ja käytännön töitä tekeviä ja ovat muiden ja itsensä mielestä oivia henkilöitä hoitamaan tiekuntien asioita. Vaikka vastausten mukaan neuvontatarve ei

ollut kovin suuri, niin käsitykseni mukaan tiekunnan toiminta ja varsinkin sen hallinto on monelle vieras. Sen vuoksi ehdotankin molempia kuntia järjestämään lisää tiedotustilaisuuksia tiekunnille. Siinä olisi myös metsänhoitoyhdistykselle mahdollisuus osallistua asiantuntijan roolissa, jolloin se voisi poikia uusia perusparannus- tai muita urakoita.

Kaikkien vastaajien mukaan toimieliin toimii aktiivisesti lähes puolessa tiekunnista. Aktiivisuus näkyy myös peruskorjauksen tehneissä tiekunnissa. Suurin osa kyselyyn osallistuneista tiekunnista oli tehnyt peruskorjauksen eli ovat aktiivisia ja myös osallistuivat tähän kyselyyn. Kun tarkastellaan aktiivisuutta vastaajan aseman mukaan, niin hoitokunnan puheenjohtajien mielestä se on aktiivinen vain joka neljännessä. Puolet muista vastaajista eli toimitsijamies ja tieosakas, piti sitä aktiivisena joka toinen. Aktiivisia henkilöitä, jotka hoitavat tiekunnan asioita, löytyi melkein joka toisen tiekunnan jäsenissä. Tie kuntien osakasmäärällä ei ollut merkitystä aktiivisuuteen. Säännöllistä toiminta oli vain kolmessa tiekunnassa kymmenestä. Vähemmän säännöllistä se oli taas hoitokunnan puheenjohtajien mukaan. Tämä näkyikin vuosikokouksen järjestämisessä. Vaikka yli puolet tietää, miten se tulisi järjestää, niin 60 % tiekunnista ei sitä ole järjestänyt lainkaan tai harvemmin kuin lain määräämänä vähintään joka neljäs vuosi. Kokouksia on kuitenkin enemmistön mielestä riittävästi.

Tärkeimpinä syinä kokouksen pitämättömyyteen pidettiin sitä, ettei sille ole tarvetta tai sitä ole yksinkertaisesti kutsuttu. Myös tiedonpuutetta sen järjestämisestä pidettiin syynä. Yleisenä syynä sille, ettei toiminta säännöllisesti, voidaan pitää sitä, että moni tieosakas ei enää asu enää tien varrella tai edes paikkakunnalla. Jos tien käyttö on vähäistä, ei tieasioita juuri ajatella. Erityisesti jos tiekunta kerää tiemaksuja, tulisi kaikilla tiekunnan osakkailla olla mielenkiintoa päättämässä, mihin rahoja käytetään. Yhteishenki osakkaiden kesken koetaan vähintään kohtalaiseksi eikä erimielisyyttä asioista juurikaan ole. Tieosakkaiden määrällä ei ole merkitystä yhteishenkeen. Hyväksi yhteishenki voidaan kuvailla myös sen tähden, että toiminta ei ole säännöllistä eikä kanssakäymistäkään ole usein. Aktiiviset henkilöt ja aktiivinen toimieliin ei näissä tuloksissa näyttänyt takaavan säännöllistä tiekunnan toimintaa. Ilmeisesti asiat hoidettiin kuitenkin riittävän mallikkaasti, vaikka toiminta ei vastaajien mielestä ollutkaan säännöllistä.

Tieyksiköinti oli suurimmalla osalla ajan tasalla. Se selittyy sillä, että suurimmalla osalla tiekuntien teitä on peruskorjaus tehty viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Sen osasi päivittää vain harva tiekunta, mutta yleisesti tiedettiin, mistä siihen löytyy apua. Yhteistyöllä voidaan saavuttaa suuriakin kulusäästöjä, mutta muiden tiekuntien kanssa yhteistyötä ei tehdä. Muutamassa tiekunnassa teiden varsia niitetään yhdessä. Ulkopuolisia palveluita tarvitaan kuitenkin jonkin verran. Näistä tärkeimpiä ovat tien kunnossapitoon liittyvät työt kuten lanaus ja kaivinkonetyöt. Sen lisäksi tiekunnan hallintoon tarvittaisiin apua. Kokouksen järjestämiseen ja tieyksiköiden päivittämiseen kaivattaisiin myös ulkopuolista apua. Tämä tuotiin esille monessa lomakkeessa.

Tiekuntien tienhoidon suorittaa pääasiassa kunta tai ulkopuolinen yrittäjä. Myös yksittäinen osakas ja tiekunta itse osallistuu tienhoitoon. Eniten kuluneen vuoden aikana on lanattu, niitetty ojia ja aurattu lumia sekä asetettu aurasviittoja. Tienpitoon ei paljonkaan käytetä osakkaiden rahoja. Kolmasosa tiekunnista ei käytä tienpitoon lainkaan rahaa. Saman verran vastaajista käyttää alle 200 euroa. Viidesosalla siihen menee kuitenkin yli 400 euroa vuodessa. Syynä suuriin kuluihin voi olla joko tien pitäminen paremmassa kunnossa tai se, ettei tien kunnossapitoa ole kilpailutettu. Vaikka 40 tiekuntaa ilmoittaa kuinka paljon rahaa käytetään, niin tiemaksuilla rahoittaa tienpitoa vain kaksi tiekuntaa viidestä eli 26. Kun kunta hoitaa suurimmalla osalla tienhoidon, niin osakkailta kerättäviin tiemaksuihin ei ole tarvetta. Ilmeisesti rahaa tiehen käytetään, mutta sitä ei pidetä tiemaksuna tai ei tunneta käsitettä tiemaksu. Muilta tienkäyttäjiltä käyttömaksua kerää ainoastaan kolme tiekuntaa. Ainakin sellaisten tiekuntien, jotka eivät saa avustusta tai kunta ei heidän teitään hoida, olisi syytä kerätä tie- ja käyttömaksuja.

Tien kuntoa pidettiin vähintään melko hyvänä yli puolessa tiekunnassa ja vielä kohtuullisena kolmasosassa. Kelirikkoa esiintyy kuitenkin suurimmalla osalla teitä. Kilpailutuksella voi säästää kuluja, mutta vastaajista ainoastaan kolmannes ilmoitti, että tien kunnossapitoa on kilpailutettu. Kilpailutuksen puute johtuu todennäköisesti siitä, että sopivia urakoitsijoita ei ole tarjolla. Jos tienhoitoa ei tee kunta niin monesti se on joku tieosakkaista, joka sen tekee ja se on helppo vaihtoehto. Eniten parantamistarvetta vastaajien mielestä vaatii tienvarsien niitto sekä kantavuus. Neljänneksellä ei ole tarvetta tehdä mitään toimenpiteitä. Tiekuunnissa on kuitenkin suunniteltu tehtäväksi lanausta, lisäsorastusta sekä tienvarsien niittoa.

Teiden hyväkuntoisuus johtuu siitä, että suurin osa niistä on perusparannettu 2000-luvulla. Perusparannukseen on käytetty monia eri urakoitsijoita. Johtava tierakennuksen toimija on Otso Metsäpalvelut, jota suurin osa oli käyttänyt. Metsäteiden perusparannukseen on saatavilla hyvin tukea, joista tärkeimpänä oli Kemera-tuki. Tätä tukea olivat saaneet lähes kaikki tiekunnat. Tukikelpoisuusehtona on toimiva tiekunta, joten pienellä panostuksella on mahdollisuus saada tukea vähintään 50 prosenttia ja saada tie kestäväksi vähintään seuraavat 30 vuotta. Perusparannusta oli suunnitellut kymmenkunta tiekuntaa, joista metsänhoitoyhdistys voisi tehdä tarjouksen.

Suurin osa tiekunnista oli kuullut saatavilla olevista avustuksista. Kunnalta saatu tieto avustumahdollisuuksista oli kuitenkin suurimman osan mielestä puutteellista. Vaikka paikallislehti Ylä-Kainuussa on syksyn aikana ollut usein tietoa uudesta yksityistielaista ja Suomussalmi järjesti yksityistietilaisuuden, eivät kaikki tiekunnat tunne saaneensa tietoa riittävästi. Eli ainakin tiedotusta kunnan puolelta tulisi lisätä. Molemmat kunnat kuitenkin avustavat sekä rahallisesti että tekemällä kunnossapitoa. Vastanneista yli puolet ei kuitenkaan saanut mitään avustusta, mutta kunnossapito

hoidettiin kunnan puolesta lähes yhtä monessa tapauksessa. Jos kunta piti huolen kunnossapidosta, sen todettiin alentavan tiekunnan aktiivisuutta.

Perinteinen kirje oli vastaajien mielestä paras palveluntarjoajan tiedotuskanava. Tämä johtune siitä, että vastaajat olivat hiukan iäkkäämpiä ja tottuneita tähän. Lisäksi kirjallisessa muodossa oleva informaatio on helpompi sisäistää, kun sen saa tutkia rauhassa. Henkilökohtainen yhteydenotto oli myös toivottavaa. Tieto metsänhoitoyhdistyksen tiepalveluista tavoittanut tiekunnat hyvin. Vaikka yhdistyksen jäsenyysvelvoite päättyi vuonna 2014, niin siitä huolimatta suurin osa vastaajista kuitenkin käytti yhdistyksen palveluita. Pitkään jatkunut yhteistyö yhdistyksen kanssa on luonut hyvät ja toimivat suhteet ja myös henkilökohtaiset asiakassuhteet toimihenkilöiden kanssa ovat syventyneet. Epävarmaa on, ovatko käytetyt palvelut tiepalveluita, sillä kysymyksen asettelussa tämä ei tullut esille.

Metsänhoitoyhdistys Ylä-Kainuun asiakastyytyväisyys- osioon vastasi ainoastaan puolet kaikista vastanneista. Ilmeisesti sitä ei katsottu tarpeelliseksi, koska saatekirjeessä painotettiin tiekuntaan liittyvää kyselyä. Tai sitten osa käyttää muiden toimijoiden palveluita tai tieosakkuus on vain asuinkiinteistön merkeissä.

Metsänhoitoyhdistyksen palveluihin tuntui olevan luottamusta. Lähes kaikkien kriteereiden kohdalla vastaajat pitivät niitä vähintään melko hyvinä 60–80 %. Jos vielä arvioidaan kriteereitä kohtalaisena, niin silloin vastaajat olivat tyytyväisiä täysin toimihenkilöiden tietoihin ja taitoihin sekä joustavuuteen ja yksilöllisyyteen. Hinta oli ainoa kriteeri, joka sai alemmat arvosanat. Vähintään melko hyvänä niitä piti 40 % vastaajista, mutta vähintään kohtalaisena kuitenkin yli 80 %. Yhdessä kommentissa mainittiinkin korkea perusparannushinta ja Kemera-tuen tuhlaukset. Metsänhoitoyhdistys on varmasti joutunut muuttamaan kiristyneen kilpailun vuoksi hinnoitteluaan lähemmäs kilpailijoiden tasoa ja siksi jäsenetuna aikaisemmin olleet edulliset palveluhinnat eivät enää ole tätä päivää. Kun verrataan tuloksia vuonna 2013 suoritettuun tutkimukseen, ovat arvosanat samalla tasolla, vaikka asteikko on hiukan erilainen. Metsänhoitoyhdistys voi olla tyytyväinen annettuihin arvioihin ollen alueella merkittävä toimija.

5.2 Pohdinta

Tutkimuksen alussa haasteena oli löytää tiekuntien yhteystietoja. Maanmittauslaitokselta saatavat yhteystiedot ovat maksullisia, eikä niidenkään ajantasaisuudesta ole takeita. Yhteystietojen hankintaan olisi kuitenkin pitänyt panostaa enemmän, jotta oikeat tiedot olisi löytyneet. Samoin kyselylomake oli nyt arvioiden liian pitkä, vaikka kysymykset olivatkin yksinkertaisia ja vastausvaihtoehdot oli annettu. Karsintaa yritettiin tehdä, mutta kaikki tuntuivat tärkeiltä. Lisäksi lyhyempään lomakkeeseen olisi voinut liittää tarkennuksia ja saada syvällisempiä vastauksia kysymyksiin. Kaikille vastaajille kysymykset eivät varmasti olleet selviä ja sen tähden moniin

kysymyksiin vastaaminen oli jätetty väliin. Kirjekyselyn haasteena oli myös hitaus ja puute siitä, että vastaajalle voisi kysymystä tarkentaa.

Tutkimuksessa saatiin kuitenkin selville, että puolet tiekunnista tuntuu toimivan melko aktiivisesti ja lain vaatimat velvoitteet on hoidettu eli tiedot eri rekistereissä. Kuntien tarjoama tienhoito kuitenkin hiukan passivoi tiekuntien omaa toimintaa. Sen lisäksi teiden käyttö ainoastaan satunnaisesti ei pidä yllä aktiivisuutta. Maaseudulla asuvien ihmisten määrä entisestään vähenee, joka johtaa väijäämättä teiden jäämiseen ainoastaan loma-asunto- tai metsätalouskäyttöön. Tiet voivat jäädä pitemmäksikin aikaa hoitamatta tai niitä korjataan vain akuuteissa tapauksissa. Vasta puukauppa voi herättää tieosakkaan, kun metsäyhtiön tarjoama puunhinta on huonon tien kunnan takia alhainen tai jopa metsäyhtiön kieltäytyessä hakkuusta tästä syystä. Tämän tutkimuksen takia uskon, että moni tiekunta, joka ei vielä ole tietojaan rekistereihin ilmoittanut, tekee sen nyt. Ainakin toimielimen yhteystiedot on muutama tiekunta ilmoittanut Metsäkeskuksen tienhoito.fi -sivustolle. Tienhoidon ulkoistaminen tieisännöitsijälle voisi olla ratkaisu siihen, että tiet pysyvät kunnossa.

Metsänhoitoyhdistyksen asiakastyytyväisyys on melko hyvällä tasolla ja se on pysynyt samana kuten vuoden 2013 tutkimuksessa. Suuremmalla vastaajien määrällä tulos olisi voinut olla toisenlainen, mutta tämän tutkimuksen perusteella metsänhoitoyhdistys arvostetaan korkealle toimijoiden joukossa.

Vaikka osa tiekunnista toimiikin riittävällä tavalla, kaipaa silti moni tiekunnista lisää informaatiota uudesta yksityistilaista ja tiekuntien toiminnasta. Tätä molempien kuntien olisikin syytä miettiä ja järjestää lisää tiedotusta asian tiimoilta. Suomussalmella tilaisuus on jo järjestetty ja Hyrynsalmella suunnitteilla, joten nähtäväksi jää, onko se riittävästi. Metsänhoitoyhdistykselle tästä löytyisi paljon mahdollisuuksia tarjota omia asiantuntijapalveluita kuten tiekunnan perustaminen, tieyksiköinti ja kokouskäytäntö. Sen pitäisi aktiivisemmin tuoda esille näitä vaihtoehtoja.

Tutkimuksen vastausprosentti oli 38 eli melko hyvä. Tutkimuksella saavutettiin asetetut tavoitteet eli tietoisuus uudesta laista, tiekuntien aktiivisuustaso ja metsänhoitoyhdistyksen palveluiden taso. Tutkimustulokset käsiteltiin huolellisesti ja tarkistettiin useamman kerran. Otos oli koko joukkoa edustava eli tutkimusta voidaan pitää luotettavana.

LÄHTEET

Alanne, H., Ovaskainen, H., Poikela, A., Sandström, M. & Venäläinen, P. (2018). *Kausivaihtelun kustannukset ja vähentämiskeinot puun toimitusketjussa*. Metsätehon tulosalvosarja. Haettu 20.11.2019 osoitteesta

http://www.metsateho.fi/wp-content/uploads/Tuloskalvosarja_2017_08_Kausivaihtelun-kustannukset.pdf

Auvinen, M. (2014). *Tiekuntien toiminta Metsänhoitoyhdistys Päijät-Hämeen alueella*. Opinnäytetyö. Metsätalouden koulutusohjelma. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Haettu 01.10.2019 osoitteesta

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/77595/miina_auvinen.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Bamberg, U. (2019). *Vinkkejä hyvään tienpitoon*. Suomen metsäkeskuksen Kaakon tiet -webinaarin kalvosarja. Haettu 20.11.2019 osoitteesta

<file:///C:/Users/expert/Downloads/Tievinkit+webinaari+.pdf>

Greis, I., Perälä, M., Perälä, T. & Teppo, M. (2015). *Metsänhoidon suositukset metsäteiden kunnossapitoon*. Työopas (toim.). Helsinki: Tapio Oy. Haettu 22.09.2019 osoitteesta

<https://www.metsanhoitosuositukset.fi/wp-content/uploads/2016/08/Metsanhoidon-suositukset-Metsateiden-kunnossapitoon-Tapio-2015.pdf>

Greis, I. (2018). Metsätiet. Teoksessa S. Rantala (toim.) *Tapion taskukirja*. 26. uudistettu painos. Helsinki: Metsäkustannus Oy, ss. 378–383.

ELY-keskus. (2019). Yksityistieavustukset. Haettu 22.10.2019 osoitteesta

<http://www.ely-keskus.fi/web/ely/yksityistieavustukset>

Heikkinen, M. (2019). MHY Ylä-Kainuun järjestämä metsätien parannusnäytös Suomussalmella syyskuussa 2019.

Heikkilä, T. (2014). *Kvantitatiivinen tutkimus*. Kalvosarja. Haettu 03.12.2019 osoitteesta

<http://tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Hyrynsalmen kunta. (2017). *Avustukset kiinteistöjen pääsyteille*. Ympäristölautakunnan pöytäkirjaote § 84.

Hämäläinen, E. (2019). *Yksityisteiden hallinto. Tie kunta ja tieosakas 2019*. Helsinki: Suomen Tieyhdistys.

Hämäläinen, E. (2012). *Yksityistien kunnossapito*. Kunnossapidon suunnittelutöiden suunnittelun ja toteuttamisen perusteet. J. Rahja (toim.) Helsinki: Suomen Tieyhdistys. Haettu 21.09.2019 osoitteesta
<https://www.tieyhdistys.fi/site/assets/files/1366/ytienkunnpitoss.pdf>

Hämäläinen, E. (2010). *Yksityistien parantaminen*. Suunnittelun ja toteuttamisen perusteet. Helsinki: Suomen Tieyhdistys. Haettu 21.09.2019 osoitteesta
https://www.tieyhdistys.fi/site/assets/files/1366/netti_yksityistien_parantaminen_1.pdf

Kestävän metsätalouden määräaikainen rahoituslaki 34/2015. Haettu 12.11.2019 osoitteesta
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150034#L3>

Ketola, J. (2019). Tie kuntoon halvemmalla ja paremmin. *Metsälehti* 6, s. 51.

Kiiskinen, J. (2011). *Vihtiin vuosina 1960-1999 rakennettujen metsäteiden kunto ja tiekuntien toiminta*. Opinnäytetyö. Metsätalouden koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Haettu 01.10.2019 osoitteesta
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/30976/Kiiskinen_Janne.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kinnunen, N. (2019). *Yksityisteiden rakentamisen ja kunnossapidon järjestelyä ja avustustoimintaa koskevat ohjeet*. Teknisen lautakunnan luonnos. Suomussalmen kunta.

Lehtonen, U. (2013). *MHY Ylä-Kainuu ja tulevaisuuden haasteet*. Opinnäytetyö. Metsätalouden koulutusohjelma. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Haettu 01.10.2019 osoitteesta
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/59503/Lehtonen_Ulla.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Maanmittauslaitos. (2019). *Yksityistien tieyksiköinti*. Maanmittauslaitoksen julkaisuja nro 117. Haettu 03.10.2019 osoitteesta
https://www.maanmittauslaitos.fi/sites/maanmittauslaitos.fi/files/attachments/2019/04/yksityistien_tieyksikointi.pdf

Maanmittauslaitos. (n.d.a). Maanmittauslaitoksen organisaatio. Haettu 11.11.2019 osoitteesta
<https://www.maanmittauslaitos.fi/organisaatio>

Maanmittauslaitos. (n.d.b). Yksityistierekisteri. Haettu 11.11.2019 osoitteesta
<https://www.maanmittauslaitos.fi/huoneistot-ja-kiinteistot/asiantuntivalle-kayttajalle/kiinteistotiedot-ja-niiden-hankinta>

Maanmittauslaitos. (n.d.c). Yksityistietoimitus. Haettu 11.11.2019 osoitteesta

<https://www.maanmittauslaitos.fi/huoneistot-ja-kiinteistot/maanmittauspalvelut/yksityistietoimitus>

Metsänhoitoyhdistys. (n.d.). Metsänhoitoyhdistyksen internet-sivut. Haettu 14.11.2019 osoitteesta

<https://www.mhy.fi/>

Metsänhoitoyhdistys Ylä-Kainuu. (n.d.). Yhdistyksen esittely. Haettu 14.11.2019 osoitteesta

<https://www.mhy.fi/yla-kainuu/esittely>

Metsäteho Oy. (2001). *Metsätieohjeisto*. Tekstiosa. Haettu 21.09.2019 osoitteesta

http://www.metsateho.fi/wp-content/uploads/2015/03/Tieohjeisto_osa_1_Tekstiosa.pdf

Polojärvi, H. (2019). Päälysmurskeen levitystä perusparannetulle tielle.

Pulkkinen, M. (2019). Metsätien perusparannus kannattaa. *Terve metsä* 3, ss. 10–13.

Suomen metsäkeskus. (n.d.). Tuki metsäteihin. Haettu 12.11.2019 osoitteesta

<https://www.metsakeskus.fi/tuki-metsateihin>

Suomen Tieyhdistys. (n.d.). *Yksityistien kunnossapito*. Esittely- ja koulutusaineisto. Haettu 21.09.2019 osoitteesta

https://www.tieyhdistys.fi/site/assets/files/1366/kunnossapitokirjan_koulutuskalvot.pdf

Suomussalmi. (2019). Yksityisteiden rakentamisen ja kunnossapidon järjestelyä ja avustustoimintaa koskevat ohjeet. Kunnanvaltuuston kokouksen pöytäkirja 4/2019 10.12.2019. Haettu 15.12.2019 osoitteesta

<http://suomussalmi.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meeting&id=20191630>

Taura, T. (2019). Yksityis- ja metsäteiden parantamishankkeisiin on edelleen hyvin rahaa. Uutinen. Haettu 13.11.2019 osoitteesta

<https://www.tienhoito.fi/yksityis-ja-metsateiden-parantamishankkeisiin-on-edelleen-hyvin-rahaa/>

Valtioneuvoston asetus kestävän metsätalouden rahoituksesta 594/2015. Haettu 12.11.2019 osoitteesta

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150594#Lidp446366400>

Vehkalahti, K. (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Helsinki: Finn Lectura.

Vilka, H. (2014). *Tutki ja mittaa*. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi. Haettu 03.12.2019 osoitteesta
<http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>

Vilpas, P. (n.d.). *Ohjeita kvantitatiiviseen tutkimukseen*. Metropolia ammattikorkeakoulun julkaisu. Haettu 03.12.2019 osoitteesta
<file:///C:/Users/expert/Downloads/Ohjeita%20kvantitatiiviseen%20tutkimukseen%20osa1.pdf>

WSP. (2019). *Yksityistieverkon merkitys yhteiskunnalle*. Selvitys. Suomen Tieyhdistyksen julkaisu. Haettu 07.11.2019 osoitteesta
https://www.tieyhdistys.fi/site/assets/files/1777/suomen_yksityistieverkko_matalaresoluutio.pdf

Väylävirasto. (2019.a). Tieverkko. Haettu 30.09.2019 osoitteesta
<https://vayla.fi/tieverkko#.XcvQ4lcza01>

Väylävirasto. (2019.b). Yksityistietietojen ilmoittaminen Digiroadiin. Haettu 09.12.2019 osoitteesta
<https://vayla.fi/avoindata/digiroad/yksityistietietojen-lisaaminen-digiroadiin#.Xe33aegza00>

Yksityistielaki 560/2018. Haettu 28.09.2019 osoitteesta
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180560>

HAASTATTELUT

Romppainen, J. (2019). Rakennusmestari, Hyrynsalmen kunta. Haastattelu. 05.12.2019.

SANASTO

Digiroad	Väyläviraston ylläpitämä tie- ja katuverkkojärjestelmä, jonne yksityistielain mukaan tiekuntien ja yksityisteiden tulee ilmoittaa ajantasaiset tien käyttöä rajoittavat kiellot ja rajoitukset, kuten ajokiellot, painorajoitukset ja liikennemerkkit.
KEMERA-tuki	Kestävän metsätalouden rahoituslain mukainen tuki.
Kunnossapito	Toimenpiteet, joita tarvitaan tien pitämiseksi tarkoitustaan vastaavassa kunnossa. Jakaantuu hoito- ja kunnostustöihin.
Metsätie	Pääasiassa metsätalouden käytössä oleva tie.
Perusparannus	Olemassa olevan tien korjaaminen sen käytön edellyttämälle tasolle.
Tiekunta	Tiehen liittyvien asioiden hoitoon tieosakkeiden perustama yhteisö.
Tienpito	Tien rakentamista ja kunnossapitoa.
Tieoikeus	Kiinteistölle kuuluva pysyvä kulkuoikeus toisen kiinteistön alueella.
Tieosakas	Tieoikeuden haltija, joka osallistuu tienpitoon osuutensa eli tieyksiköiden mukaisesti.
Tieyksiköinti	Tieosakkaan kokonaisliikenteen arvioinnin mukainen tiestä saatava hyöty.
Toimitustie	Varsinainen yksityistie, joka on virallisessa toimituksessa perustettu. Pääasiassa vain tieosakkaiden käytössä.
Yksityistierekisteri	Maanmittauslaitoksen ylläpitämä kiinteistötietojärjestelmä, jonne tiekuntien tulee ilmoittaa ajantasaiset yhteistiedot.

SAATEKIRJE

etunimi sukunimi
tiekunta
katuosoite
postinumero postitoimipaikka

Arvoisa tiekunnan edustaja

Uusi yksityistielaki astui voimaan vuoden 2019 alussa. Uusi laki on varsin selkeä ja antaa yksityisteille monia mahdollisuuksia, mutta myös velvollisuuksia. Suurin muutos liittyy yksityisteiden avustuksiin, joiden ehtona on, että tiellä on tiekunta. Lisäksi niiden tiedot on oltava ajan tasalla yksityistierekisterissä (Maanmittauslaitos) sekä kansallisessa tie- ja katuverkkojärjestelmässä (Digiroad).

Tämä kysely on osa metsätalousinsinöörin opinnäytetyötäni Hämeen ammattikorkeakoulussa ja se suoritetaan yhteistyössä Ylä-Kainuun metsänhoitoyhdistyksen kanssa. Sen tarkoituksena on selvittää Hyrynsalmen ja Suomussalmen alueen tiekuntien toimintaa ja tietoisuutta uudesta laista. Lisäksi selvitetään metsänhoitoyhdistys Ylä-Kainuun asiakastytytyvyyttä.

Kyselyyn on valittu satunnaisesti alueen yksityisteitä, joiden yhteystiedot on selvitetty kunnan, metsänhoitoyhdistyksen ja paikallistuntemuksen avulla (yhteistiedot hävitetään 31.05.2020 mennessä). Jos koette olevanne väärä henkilö vastaamaan, pyydän Teitä ystävällisesti toimittamaan kyselyn oikealle henkilölle.

Kysely sisältää monivalintaisia kysymyksiä ja sen täyttäminen vie vain 10 minuuttia. Toivon Teidän vastaavan kyselyyn **25.11.2019 mennessä** (palauskuoressa postimaksu maksettu). Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti eikä raportissa voida vastaajaa tunnistaa. Valmis opinnäyte on luettavissa internetissä osoitteessa www.theseus.fi.

Etukäteen vastauksistanne kiittäen!

Heikki Keränen

heikki.keranen@student.hamk.fi

040-123 4567

metsätalousinsinööriopiskelija

Hämeen ammattikorkeakoulu, Evo

KYSELYLOMAKE

Kyselylomake

Taustatiedot

1. Tiekunnan nimi _____
2. Kuinka monta osakasta on tiekunnassa? _____ kpl (arvio, jos ei täysin tiedossa)
3. Mikä on vastaajan asema tiekunnassa? ☐ hoitokunnan puheenjohtaja
☐ toimitsijamies ☐ tieosakas ☐ muu, mikä _____
4. Mikä on tien pituus? _____ kilometriä
5. Mikä on tien pääasiallinen käyttö? ☐ tie vakituiseen asuntoon ☐ tie loma-asunnolle
☐ metsätie ☐ viljelystie ☐ muu, mikä _____
6. Onko tiellänne läpikulkuliikennettä (muuta kuin osakkaiden liikennettä)? ☐ KYLLÄ ☐ EI
7. Milloin tie on tehty/tiekunta perustettu? vuonna _____

Tiekunta

8. Oletteko mielestänne saaneet riittävästi tietoa uudesta yksityistielasta? ☐ KYLLÄ ☐ EI
9. Kaipaatteko neuvontaa osaamisen parantamiseen talousasioissa? ☐ KYLLÄ ☐ EI
10. Kaipaatteko neuvontaa osaamisen parantamiseen hallinnossa? ☐ KYLLÄ ☐ EI
11. Kaipaatteko neuvontaa osaamisen parantamiseen tien kunnossapidossa? ☐ KYLLÄ ☐ EI
12. Onko tiekuntanne yhteystiedot ajan tasalla Maanmittauslaitoksen yksityistierekisterissä?
☐ KYLLÄ ☐ EI
13. Onko tiekuntanne tiedot (rajoitukset ja kiellot) ajan tasalla Digiroad-järjestelmässä (kansallinen tie- ja katuverkon tietojärjestelmä)? ☐ KYLLÄ ☐ EI
14. Kuka tiekuntanne asioita hoitaa?
☐ hoitokunta ☐ toimitsijamies ☐ tieisännöitsijä ☐ kukaan ei hoida
15. Toimiiko tiekunnan toimielin riittävän aktiivisesti? ☐ KYLLÄ ☐ EI
16. Oletteko tietoinen vuosikokouksen järjestämisperusteista? ☐ KYLLÄ ☐ EI
17. Kuinka usein tiekuntanne kokous järjestetään? ☐ joka vuosi ☐ joka 2. vuosi
☐ vähintään joka 4. vuosi ☐ harvemmin ☐ ei ole järjestetty
18. Onko se mielestänne riittävän usein? ☐ KYLLÄ ☐ EI
19. Jos sitä ei järjestetä mielestänne riittävän usein, niin miksi ei?
☐ ei ole tarvetta ☐ kukaan ei ole kutsunut
☐ tiedon puute järjestämisestä ☐ muu, mikä _____
20. Onko tiekuntanne toiminta säännöllistä? ☐ KYLLÄ ☐ EI
21. Onko tiekuntanne tieyksiköinti ajan tasalla? ☐ KYLLÄ ☐ EI
22. Osaatteko päivittää tiekuntanne tieyksiköt? ☐ KYLLÄ ☐ EI
23. Jos ette, niin tiedättekö mistä saisitte apua sen päivittämiseen? ☐ KYLLÄ ☐ EI
24. Tekeekö tiekuntanne yhteistyötä toisen tiekunnan kanssa? ☐ KYLLÄ ☐ EI
25. Jos tekee, niin mitä? _____

Liite 3/2

26. Kuinka kuvailisitte omaa kiinnostustanne tiekunnan asioihin? (Ympyröikää parhaiten kuvaava numero asteikolla 5 = erittäin kiinnostunut, 1 = erittäin vähän kiinnostunut) 5 4 3 2 1
27. Kuinka kuvailisitte toisten tieosakkaiden kiinnostusta tiekunnan asioihin? (asteikolla 5 = erittäin kiinnostunut, 1 = erittäin vähän kiinnostunut) 5 4 3 2 1
28. Kuinka kuvailisitte omia tietojanne tien kunnossapitoon liittyvissä asioissa? (Ympyröikää parhaiten kuvaava numero asteikolla 5 = erittäin hyvä, 1 = erittäin huono) 5 4 3 2 1
29. Kuinka kuvailisitte toisten tieosakkaiden tietoja tien kunnossapitoon liittyvissä asioissa? (asteikolla 5 = erittäin hyvä, 1 = erittäin huono) 5 4 3 2 1
30. Kuinka kuvailisitte omia tietojanne tiekunnan hallintoon liittyvissä asioissa? (asteikolla 5 = erittäin hyvä, 1 = erittäin huono) 5 4 3 2 1
31. Kuinka kuvailisitte toisten tieosakkaiden tietoja tiekunnan hallintoon liittyvissä asioissa? (asteikolla 5 = erittäin hyvä, 1 = erittäin huono) 5 4 3 2 1
32. Kuinka kuvailisitte tiekunnan yhteishenkeä? (asteikolla 5 = erittäin hyvä, 1 = erittäin huono) 5 4 3 2 1
33. Onko tiekunnallanne erimielisyyttä tien kunnossapidossa? ☐ KYLLÄ ☐ EI
34. Onko tiekunnassanne aktiivisia henkilöitä, jotka hoitavat sen asioita? ☐ KYLLÄ ☐ EI
35. Onko tiekunnallanne tarvetta ulkopuoliselle palvelulle? ☐ KYLLÄ ☐ EI
36. Jos vastasitte edelliseen kyllä, niin mille palvelulle? _____

Kunnossapito

37. Mitä kunnossapitotöitä olette tehneet viimeksi kuluneen vuoden aikana?
☐ lanaus/höyläys	☐ pölynsidonta	☐ ojien niitto/raivaus	☐ vauriokorjaukset
☐ ojien kunnostus	☐ rumpujen kunnostus	☐ maakivien poisto	☐ sorastus
☐ aurausviitoitus	☐ lumenauraus	☐ polanteen poisto	☐ liukkauden torjunta
☐ muu, mikä? _____			☐ ei mitään
38. Kuinka paljon rahaa käytätte tien kunnossapitoon vuodessa?
- ☐ 0-200 e ☐ 200-400 e ☐ enemmän kuin 400 e ☐ ei yhtään
39. Miten tien kunnossapito hoidetaan?
- ☐ tehdään talkootyönä ☐ joku osakkaista tekee ☐ ulkopuolinen yrittäjä tekee
- ☐ kunta tekee ☐ muu, mikä? _____
- ☐ ei hoideta ollenkaan
40. Jos teette töitä talkootöinä, niin mitä töitä tehdään?
☐ lanaus/höyläys	☐ pölynsidonta	☐ ojien niitto/raivaus	☐ vauriokorjaukset
☐ ojien kunnostus	☐ rumpujen kunnostus	☐ maakivien poisto	☐ sorastus
☐ aurausviitoitus	☐ lumenauraus	☐ polanteen poisto	☐ liukkauden torjunta
☐ muu, mikä? _____			
41. Miten tiekunnan osuus suoritettavista töistä on muuttunut viimeisen viiden vuoden aikana?
- ☐ lisääntynyt ☐ vähentynyt ☐ pysynyt saman

Liite 3/3

42. Missä kunnossa yksityistie on mielestänne? (Ympyröikää parhaiten kuvaava numero asteikolla)

5 = erittäin hyvä, 1 = erittäin huono

5 4 3 2 1

43. Onko yksityistie mielestänne tarvetta vastaavassa kunnossa ☐ KYLLÄ ☐ EI

44. Mitä parantamistoimenpiteitä tie tarvitsee mielestänne eniten tällä hetkellä?

- ☐ kuivatus ☐ silta ☐ routakohde ☐ rakenne/kantavuus
☐ vesakonraivaus/niitto ☐ liittymä ☐ muu, mikä? _____
☐ ei mitään

45. Onko tiekunnallanne tarkoitus tehdä lähiaikoina seuraavia toimenpiteitä

- ☐ perusparannus ☐ ojien perkaus ☐ tierummun korjaus ☐ vesakonniitto
☐ lanaus ☐ pölynsidonta ☐ lisäorastus
☐ muu, mikä? _____

46. Onko tiekuntanne töitä kilpailutettu? ☐ KYLLÄ ☐ EI

47. Kerääkö tiekuntanne tiemaksuja osakkailta? ☐ KYLLÄ ☐ EI

48. Kerääkö tiekuntanne käyttömaksuja ulkopuolisilta tienkäyttäjiltä? ☐ KYLLÄ ☐ EI

49. Ovatko tiemaksut/käyttömaksut mielestänne riittävän suuret tien hyvään tienhoitoon? ☐ KYLLÄ ☐ EI

50. Esiintyykö tiellänne kelirikkoa? ☐ KYLLÄ ☐ EI

51. Onko tiellänne käytössä painorajoitus? ☐ KYLLÄ ☐ EI

Perusparannus

52. Onko tiellä tehty perusparannusta?

- ☐ KYLLÄ, vuonna _____ ☐ EI

53. Mitä perusparannusta?

- ☐ kantavuuden parantaminen ☐ ojitus ☐ rumputyö ☐ siltatyö ☐ tielinjan siirto
☐ uusi liittymä ☐ muu, mikä? _____

54. Mikä organisaatio suoritti perusparannuksen?

- ☐ tiekunta ☐ metsätalousyrittäjä ☐ metsäyhtiö, mikä? _____
☐ metsänhoitoyhdistys ☐ muu, mikä? _____

55. Onko perusparannukseen saatu avustusta?

- ☐ KEMERA ☐ valtion avustus ☐ kunnan avustus
☐ muu, mikä? _____ ☐ ei ole saatu

56. Onko suunnitelmissanne tehdä tielle perusparannusta? ☐ KYLLÄ ☐ EI

Avustukset

57. Oletteko tietoinen tiekunnalle saatavista avustuksista? ☐ KYLLÄ ☐ EI

58. Oletteko mielestänne saaneet riittävästi tietoa kunnalta koskien sen avustusta ja kunnossapitoa?

☐ KYLLÄ ☐ EI

59. Saako tiekuntanne avustusta tienpitoon

- ☐ KYLLÄ, mitä? _____ ☐ EI
☐ EI, mutta kunta hoitaa kunnossapidon

MHY

60. Mikä olisi mielestänne palveluntarjoajan paras tiedotuskanava?

- ☐ internet ☐ kirje ☐ henkilökohtainen yhteydenotto ☐ radio ☐ mainos
☐ tapahtuma ☐ muu, mikä? _____

61. Onko tiekuntanne tietoinen Metsänhoitoyhdistyksen tiepalveluista?

☐ KYLLÄ ☐ EI

62. Käytättekö Metsänhoitoyhdistyksen palveluita?

- ☐ KYLLÄ, mitä? _____
☐ EI

63. Jos käytätte Metsänhoitoyhdistyksen palveluita, niin miten arvioisitte sen toimintaa?

(Ympyröikää parhaiten kuvaava numero asteikolla 5 = erittäin hyvä, 1 = erittäin huono)

Toimihenkilön tiedot ja taidot	5	4	3	2	1
Joustavuus ja yksilöllisyys	5	4	3	2	1
Luotettavuus	5	4	3	2	1
Aktiivisuus ja halu palvella	5	4	3	2	1
Laatu	5	4	3	2	1
Palvelu	5	4	3	2	1
Henkilöstön tavoittaminen	5	4	3	2	1
Hinta	5	4	3	2	1
Metsänhoitoyhdistyksen maine	5	4	3	2	1
Muu, mikä? _____	5	4	3	2	1

64. Mitä palveluita toivoisitte Metsänhoitoyhdistykseltä?

65. Toivoisitteko, että Metsänhoitoyhdistys ottaisi teihin yhteyttä?

☐ KYLLÄ ☐ EI

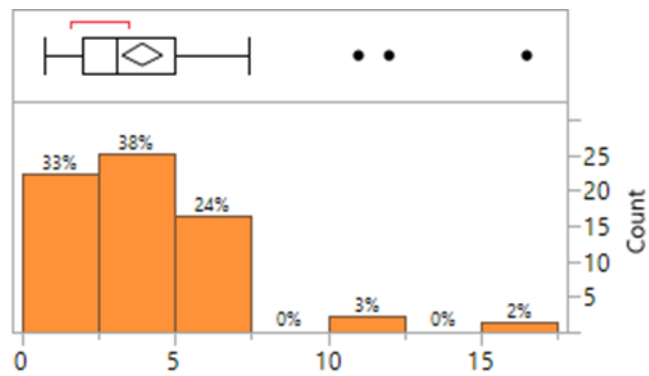
66. Tiekuunnan yhteystiedot:

Nimi _____
Osoite _____
Puhelin _____
Sähköposti _____

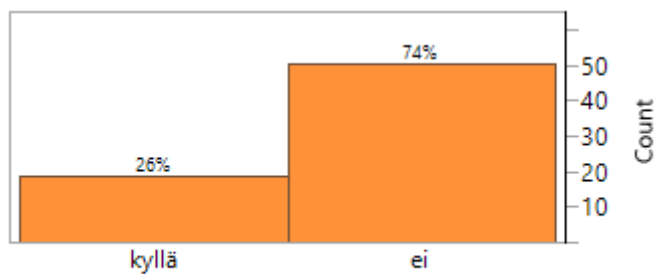
Kommentteja

KIITOS VASTAUKSISTANNE!

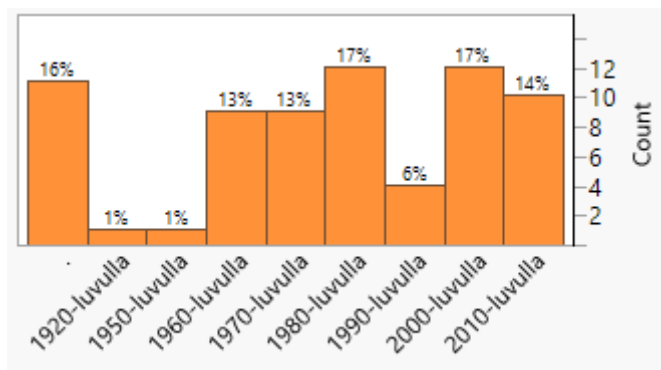
TULOKSIA GRAAFISESTI

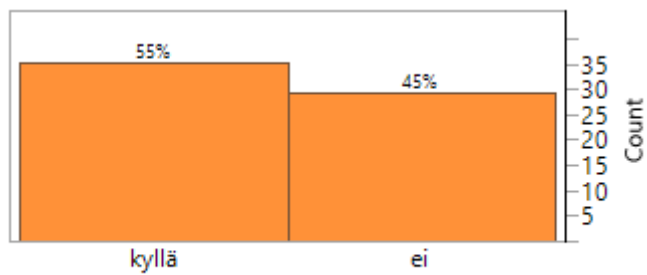
Kysymys 4. Tien pituus (n=66).

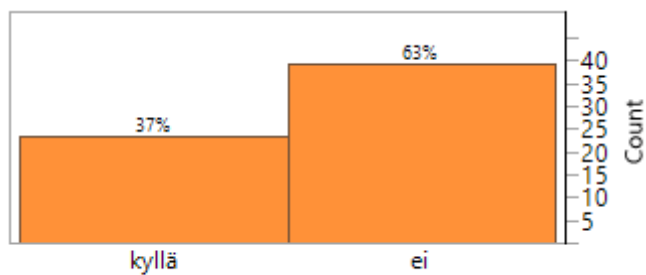
Kysymys 6. Onko tiellä läpikulkua (n=68).

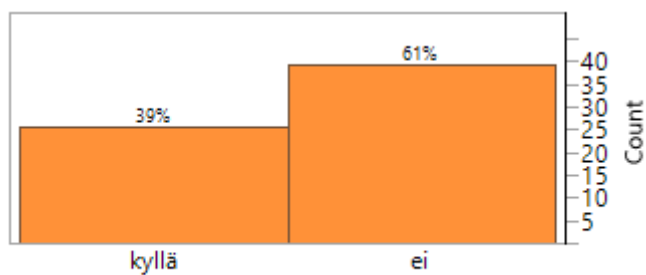
Kysymys 7. Milloin tie/tiekunta on tehty/perustettu (n=58).

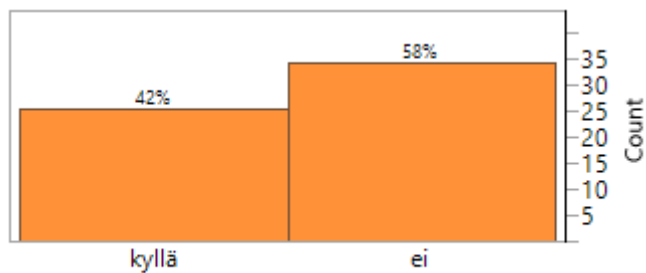
Kysymys 8. Riittävästi tietoa yksityistielaista (n=64).

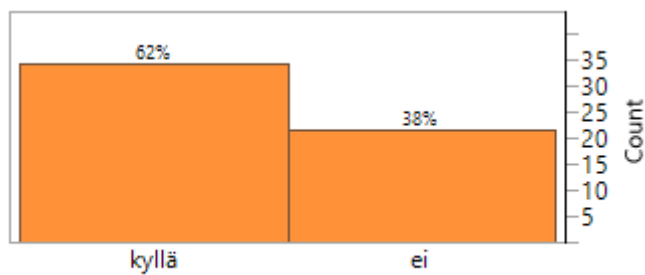
Kysymys 9. Neuvontatarve talousasioissa (n=62).

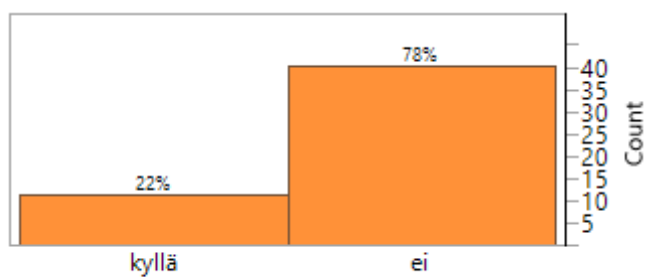
Kysymys 10. Neuvontatarve hallinnossa (n=64).

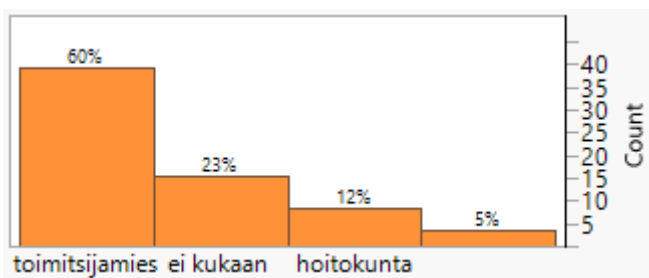
Kysymys 11. Neuvontatarve tien kunnossapidossa (n=59).

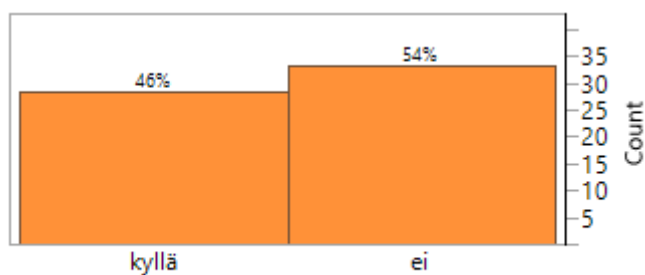
Kysymys 12. Ajantasaiset tiedot yksityistierekisterissä (n=55).

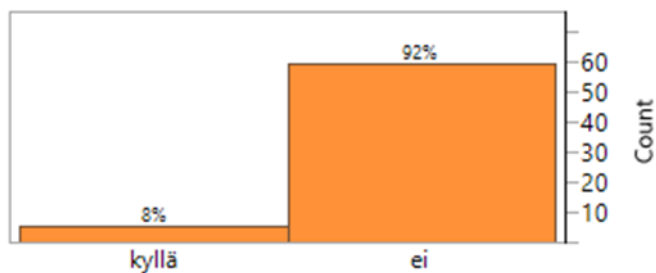
Kysymys 13. Ajantasaiset tiedot Digiroad-järjestelmässä (n=51).

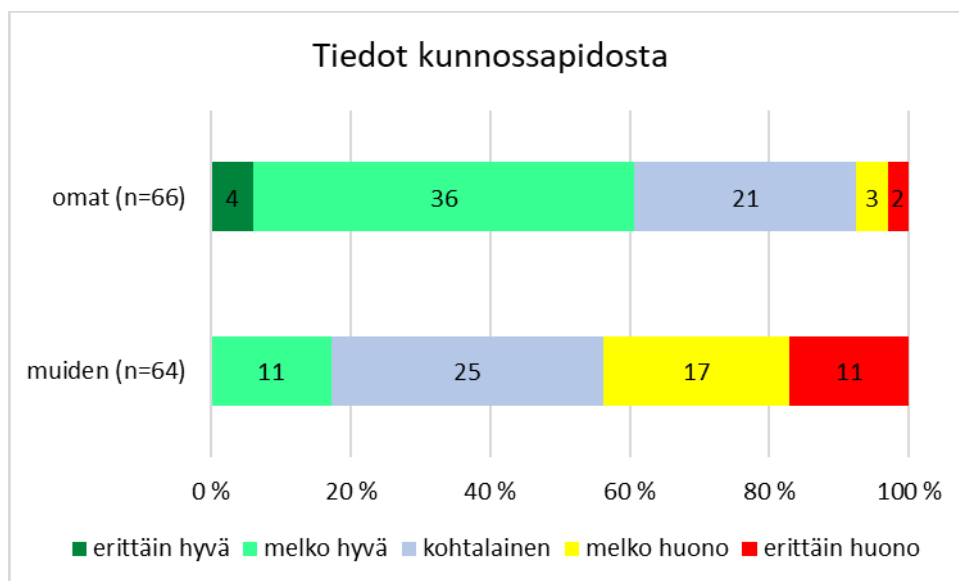
Kysymys 14. Tiekkunnan asioita hoitaa (n=65).

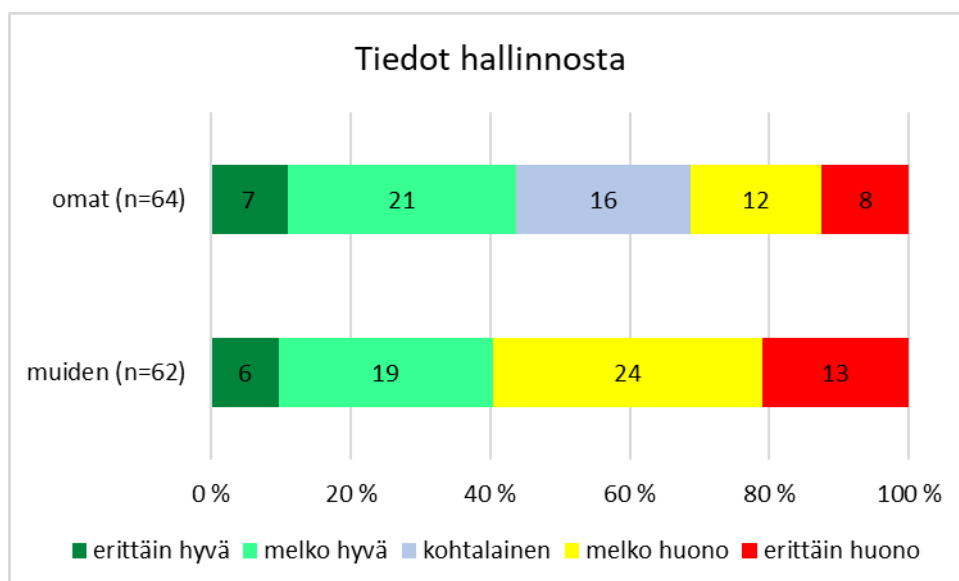
Kysymys 15. Toimiiko tiekkunnan toimielin aktiivisesti (n=61).

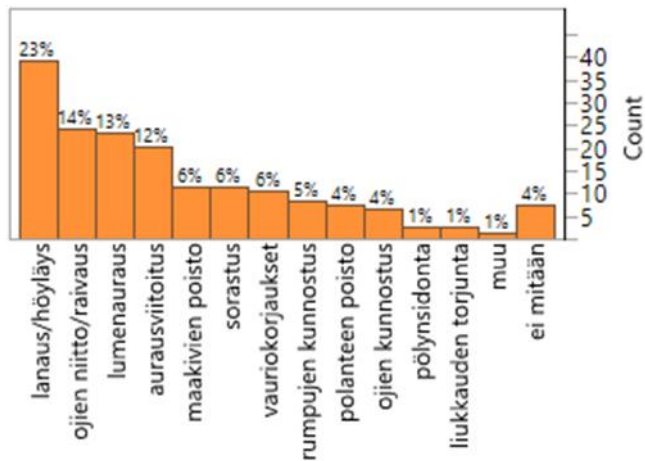
Kysymys 24. Yhteistyö (n=64).

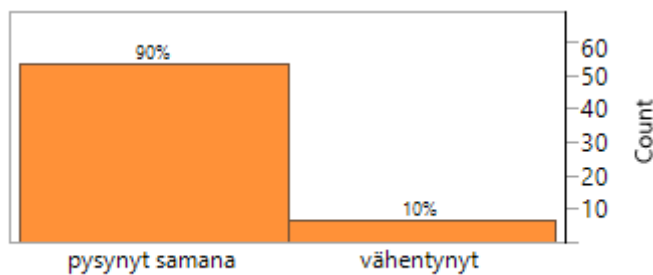
Kysymys 28 ja 29. Tiedot tien kunnossapitoon liittyvissä asioissa (n=66/64).

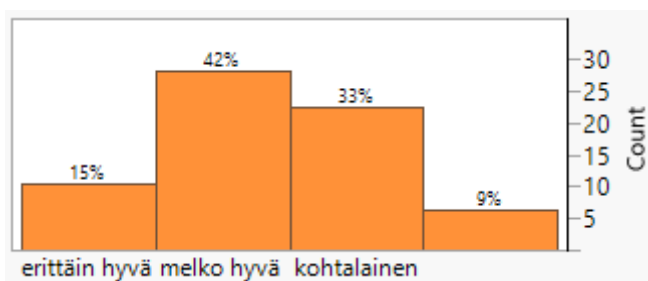
Kysymys 30 ja 31. Tiedot tiekunnan hallinnosta (n=64/62).

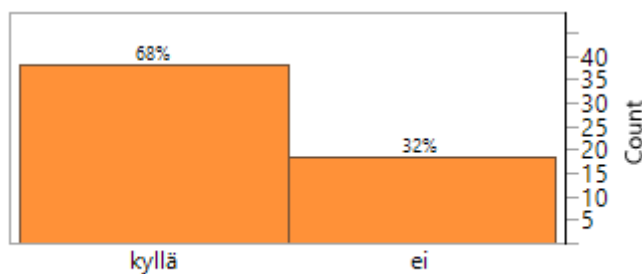
Kysymys 37. Tehdyt kunnossapitotyöt kuluneen vuoden aikana (n=62).

Kysymys 41. Tiekunnan tekemän työn osuuden muutos (n=59).

Kysymys 42. Tien kunto (n=66).

Kysymys 43. Onko tien kunto tarvetta vastaava (n=56).